

Politikai
röpiratok

BALL
43

43
318

A

TEMESI ÉS KRASSOI

KINCSTÁRI URADALMAK

FAKÉRDÉSE.

IRTA

MISSICS JÁNOS,

TEMESVÁR SZABAD KIRÁLYI VÁROSA ORSZÁGGYÜLÉSI
KÉPVISELŐJE.

11.

PESTEN,

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

1868.

D^e BALLAGI GÉZA.

Észrevételek

a magyar királyi pénzügyminiszterium elnöki osztálya által a temesvári fa szállítási ügyben, valamennyi lapokban közzé tett utolsó hivatalos közleményre.

Ha ezen közlemény nem a hivatalosság jellegét hordta volna homlokzatán, mindazok, kik a körülményeket ismerik, az ebben mondottakat Báró de Manx, vagy a vadászok által elmeséltetni szokott nagyításoknak tartani hajlandók lettek volna.

De miután a nyilatkozat a pénzügyi miniszterium elnöki irodájából keletkezett, ehhez kellő illedelemmel, és a tárgy fontosságára igényelte komolysággal hozzászólani kötelességemnek tartom.

Mindenekelőtt sajnálattal kell megemlítenem azon tapasztalást, hogy a miniszterium egyes tisztelt tagjai és ezek organumai között oly éles ellentét létezik.

Mert akkor, midőn a pénzügyminiszterium hivatalnokaitól a miniszterek személyeihez „a male informato ad melius informandum” — mind nekem, mind pedig másnak a jó remény fejében fordulni alkalmá volt, azon vigasztalást nyertük, hogy legyünk türellemmel, mert a szerződésnek kötését mind az állam, mind egyesek érdekeivel nem vélik egész összhangzásban lenni, és azért a legjobb akarattal oda fognak hatni, — hogy ezen általánosan érzett baj mentől előbb orvosoltassék.

Ezen, az illetékes helyeken nyert biztosítások után, és a miniszter uraknak legjobb szándékaik iránti teljes bizalommal tettem közzé a „Hon” hasábjain nyílt válaszmot Temesvár városa tisztelt lakóihoz, kik joggal türelmetlenkedni kezdtek, több rendbeli felszólításaikra, melyben ezen, a kedvező megoldás iránti legjobb hitemnek a tett ígéretek után kifejezést adtam,

A kedvező megoldás iránt eddig táplált legjobb reményeket azonban megszüntette a pénzügyminiszterium minden hírlapok útján közzétett fentebbi, váratlanul jött, meglepő hivatalos közleménye, melynek megjelenése után a hallgatás lehetetlenné vált, és a tények valódi állásának felderítése, köz- és magánérdekeink szempontjából elkerülhetetlenül szükségessé, sőt kötelezővé lett.

Ezen közleményben állittatik:

„Hogy a kincstár 2,000,000 katastralis holdra terjedő erdejéből, és így a temesvári fakezelésből is, eddig holdanként csak 14 $\frac{1}{2}$ kr. tiszta jövedelmet húzott.

Hogy a Temesvárra úsztatott fa a vidék prédájává volt kitéve.

Hogy a fa Temesvárott 6 ft. 50. krn. harácsoltatott el, holott az ide szállított fának csak fuvarbére is 6 firtba került.

Hogy az erdőben a tüzi fának több mint fele része fogyasztó-piacz hiányában veszni hagyatott.

Hogy, a házi kezelés hátrányosabb mind a tömeges eladás, ha az átadás az erdőben történik.

Hogy miután Temesvár csak 18,000 öl fát képes fogyasztani, de a kincstári erdőkben évenként 50,000 öl fa jön vágás alá, tehát ebből eddigelé mintegy 32,000 öl fának fogyasztó-piacz hiányában lábon kellett elkorhadnia.

Hogy a miniszterium két bécsi kereskedővel 50,000 öl fa iránt alkuba bocsátkozott, miközben Temesvár városa értesülvén a szerződés pontozatáról, küldöttség által megjelent a miniszter előtt, ki midőn felajánlotta, hogy kellő biztosítás mellett vegye át Temesvár városa szerződést, a küldöttség azt visszautasította.

Mindezen állításokkal ellentétben csupán tényeket, erdőgazdászati alapelveket, számokat és Divald Adolf az erdészeti ügyek osztályában működő előadó tanácsos úrnak 1868. évben Budán ily czim alatt „A magyar birodalom álladalmi erdőségei kezelésének eredménye 1867-ig és lépések egy jobb jövő felé” megjelent munkájában foglalt adatokat kívánok előhozni, melyeknek hiszem, hogy sikerülend az úgynevezett temesvári fa-kérdésnek már eddig is nevezetessé lett és az ország

figyelmét nagy mértékben magára vont ügyét kellő világosságában a közönség szeméi elé állítani.

Hogy a magyar összes birodalom erdői, a temesvári fa-kezeléssel együtt oly csekély jövedelmet mutatnak, annak nem a temesvári faraktár eddigi rossz vezetése az oka, hanem a többi között más két körülmény is, és pedig:

Első körülmény, hogy a magyar birodalom összes álladalmi erdőségei tesznek:

3,841.690 hold erdőt,
2,753.310 évi fatermással.

Ezekből pedig:

A magyar kir. pénzügyminiszterium vezetése alá esik csak:

2,002.491 hold
1,196.910 ölnyi évi fatermással,

A többi és pedig:

1,839.200 hold erdő

1,556.400 ölnyi évi fatermással a bécsi cs. kir.

közös hadügyminiszterium kezelése alá tartozik, mely utóbbiak kezelési eredményei a magyar kir. pénzügyminiszterium előtt is ösmeretlenek lévén, nem közölhetők! — — ezt mondja pénzügyi előadó tanácsos Divald Adolf úr fentebbi „Lépések egy jobb jövő felé“ munkájában.

Szembeszökőbb leendő az arány, ha a magyar birodalom azon erdői fatermésükkel együtt, melyek a magyar pénzügyminiszterium, és azok, melyek a közös bécsi hadügyminiszterium alatt állanak, egymásmellé állíthatnak; ugyan is:

A magyar összes birodalom állam- erdőségeiből esik:

a magy. miniszt. — a bécsi közös hadügyminiszt.

kezelése alá.

1,002.490 hold 1,839.200 hold erdő,

és pedig következő évi fatermással:

1,196,900 1,556.400.

Tehát az összes magyar birodalom saját pénzügyminiszteriumának kezelése alatt lévő összes erdeje csakis 173,290 holdal nagyobb, és ugyanennek évi fatermése pedig 359,500 öllel kevesebb, mint a bécsi közös hadügyminiszteriumé.

Hogy milyen fennálló, az ország gyűlése által hozott, a király által szentesített törvény alapján szakíttatik ki e nagy földterület

erdőivel Magyarország miniszteriumának kezelése alól, és pedig annyira, hogy a tanácsos urnak bevallása szerint ezek eredményei előtte, és így országunk előtt is ösmeretlenek, és miképen rendeltetnek ezek a bécsi közös hadügyminiszterium alá? meg nem magyarázható, miután az 1865/7 évi „a közös érdekű viszonyokat“ szabályozó XII. t. cikknek a hadügyről, és pedig a 9-től egész bezárólag 15-ig terjedő szakaszai hasonló intézkedést nem ösmernek.

Megmagyarázhatlan továbbá, hogy mikép említi a magyar kir. alkotmányos pénzügyminiszteriumbeli előadó tanácsos úr „a közös hadügyminiszteriumot“, miután ilyen törvényeinkben e munka megjelenéseig elő nem fordul.

Tehát hazánk erdősege ily csekély jövedelmének nem a faraktár rosz kezelése, — mint ezen e gy nevezetes körülmény a többiek között — egyik főoka.

Második körülmény: Hogy a temesvári erdőknek jövedelme a végleges összes kimutatásnál szintén csak $14\frac{1}{2}$ kr. — ennek egyedüli oka, hogy a mi vidékünk jövedelmező, és csekély kivétellel egyedül jövedelmező erdői belesoroztatnak nemcsak Magyarországnak, hanem Erdélynek oly erdői közé, melyeknek kezelése tetemes, évenkénti veszteséget eredményez; mert ki van mutatva, hogy a dobresti, mindszenti, szigethi, huszti, és több más számos erdészeti kerületek évenként tetemes kárt mutatnak ki, valamint ösmeretes, hogy az erdélyiek 33 kr. évenkénti és holdankénti veszteséggel kezeltetnek.

Ha tehát ezek sorába soroztatnak a mi erdőink, minden esetre csábító argumentum, de csak is szemre, hogy ezen erdőket többé már nem lehet így kezelni, mert csak $14\frac{1}{2}$ krt jövedelmez holdja évenként; de megfordítva áll a dolog, mert ha az idevaló erdők az idevaló faraktárral nem soroztatnak a többiek közé, akkor bizony ezen $14\frac{1}{2}$ krnyi, holdonkénti haszon is megszűnnék, s valamennyi erdőknél csakis veszteség, mint az erdélyieknél mutatkoznék.

Hogy tehát az eddig házilag folytatott fakezelés nem káros, már azon körülményből is kiderül, hogy csak úgy lehetett a 2,000,000 hold erdő után hasznot kimutatni, hogy a kérdésben lévő és haszonhajtó erdőink a többi, csakis veszteséget mutatott erdők sorába állittatak.

A mi erdőink tehát azon pávák, melyeknek tollaival a többi erdők jövedelmeinek összes kimutatását feldiszíteni

szokták, és mégis az általános rossz jövedelemnek állítólagos főoka: a temesvári faraktárnak eddigi rossz kezelése.

Az eddigi házi kezelés romlottnak és súlyedtnak állittatik továbbá, mert a fa az usztatás közben a vidék prédájává lett.

Ezt megczáfolják világos és pozitív adatok; mert tagadhatlan, hogy a Béga partján felállított, s ide usztatott fa-menyiség itteni raktározása és felállítása alkalmával, minden évben egy nevezetes, és pedig több ezer öltre menő többlet mutatkozott.

Ennek igazolásául legyen szabad ezen „jobb jövő felé vezető lépések“ legujabbi korszakából, azaz a Beyersdorf és Biach, államunk jövedelmeit állítólagosan tetemesen szaporító vállalkozók mostani időszakából szolgáló tényeket, és pedig hiteles számokban előhoznom.

Folyó év június hó 1-ig átvétetett a Béga partján, és ide usztatott vegyes és tölgyfa (Mischling und Weissseichen) 23.132 $\frac{1}{2}$ öl, a faraktározásnál lett 25.933 öl, tehát egy 2801 $\frac{1}{2}$ ölnyi többlet mutatkozik, mely házi kezelésnél a kincstár előnyére, most pedig a vállalkozók zsebébe tiszta haszonul esik, miután ezen ölfa-többletért ezek mit sem tartoznak fizetni.

Nem áll tehát azon állítás: a fausztatás közben a vidék prédájává lett; mert valamint ez évben, úgy azelőtt is minden esztendőben volt a faraktározásnál egy nevezetes többlet, Ezen indok tehát, mely nemcsak oknak, de még ürügynek sem állja ki a próbát, magától elesik a faraktár eddigi házi kezelésének megoldása kérdésénél.

Ezen körözüvény egyik fő-, alaptalan állítása, hogy a megdéz mált fa potom áron, az az 6 frt 50 kron harácsoltatott el, holott a szállítandott fának csak fuvarbére 6 frt.

Ezen tétel nem áll, mert a fának közép-ára az utolsó időkben soha sem volt 6 frt. 50 kr. hanem mindig több.

Különös egy állítás továbbá az is, hogy a kincstári erdőségben vágás alá eső tűzi fának fele része fogyasztó-piacz hiányában az erdőben hagyatott veszni.

Ez minden erdészeti praxissal ellentétben van, mit bátran merek azért állítani, mert, hogy az ember ezen állítás alaptalanságát első perczre megítélhesse, ahhoz nem szükségesetetik, hogy a selmeczi vagy marienbrunni erdészeti tanfolyamon lett legyen, mert mi természetesebb és világosabb, mint az, hogy ha egy évben annyi fa vágatik, hogy azt hordani bár mely ok-

nál fogva nem lehet, a jövő évben annyival kevesebb kerüljön vágatás alá.

Ez a dolognak természetes ratioja, mert azt csak nem lehet feltenni, hogy a tűzifa az erdőben hagyassék a közlemény szavai szerint — veszni, és erre azaz a már létező fa-készletre irányzott minden tekintet nélkül, bolondjában, új ölfá-mennyiség vágattassék ?

De ezen az erdőben „veszni hagyni“ eljárás már csak azért is lehetetlen, mert a csinált fát az erdőből kihordatni okvetetlen kell, és nem lehet azt ott veszni engedni, mivel ez akadályozná az erdőnek újbóli emelkedését.

De megezáfolja ezt ismét maga Divald Adolf ur munkája, mert ha ezen „veszni hagyni“ állítás igaz volna, akkor nem mutattak volna erdeink hasznot, hanem tetemes veszteséget, mert nem csak a fa, hanem annak készítésére fordított költség is veszendőbe ment volna.

De a közönség legnagyobb mystificatiójára szolgálhatna a közlemény azon állítása : hogy a házi kezelés hátrányosabb mint a tömeges eladás, különösen ha ez az erdőben történik.

Ez áll elvben, de nem ezen kérdésben, miután a fa nem, mint elhithetni szándékoltatik, az erdőben adatik át a vállalkozóknak, hanem a Bega partján.

A szerződésnek éppen ezen része az, mely megfoghatatlanná teszi ennek létrejövetelét.

Ugyanis : Az állam a szerződésileg kikötött tíz éven át maga csináltatja a fát, maga hordatja ki a Bega partjára és a vállalkozóknak semmi dolguk, mint a kész fát átvenni, elárusítani, és a roppant nyereséget, mely különben az államot illette volna, zsebre dugni.

A fa-csináltatás és szállítás terhe, kellemetlensége, az árak emelkedésének káros következményei, szóval a risicc megmarad az államnak ; a készen átadott fa utáni biztos nyereség pedig — a vállalkozóknak jut.

Minden szerződés első feladata, hogy annak minden tételei világosak legyenek, és általa egyszersmind a szerződő félnek bizonyos jog, nyereség, haszon biztosítassék.

De el van-e érve ezen szerződéssel ezen cél ? — nincs, mert a pénzügyminiszterium nem képes, egy bizonyos famennyiséget véve, az ezután eső tíz évi hasznot kimutatni, mivel a fa csi-

náltatásának és fuvarozásának ára évenként változik, és az utolsó években növekszik.

Senmi esetre nem kedvező az államra egy olyan szerződés, mely magára csak terhet, risicot vállal, a másik félnek pedig a kész fa mennyiség utáni kész nyereséget átengedi.

Ezen említett pont tehát csak mystificatiója a közönségnek, miután az állam költségével csináltatott fa nem az erdőben, hanem szinte az állam pénzén a Bega partjára lett fuvaroztatása után, ott adatik át.

Ezen mystificatio pedig akkor éri el tetőpontját, midőn e közlemény e szerződésnek kötését indokolni akarván, képpen nyilatkozik: „ezeknél fogva a mostani kormány tekintve a szállítás költségeit“ — mert ezek, még mindig az államot terhelvén, továbbá is fennmaradnak és meg nem szűnnek, mint ezt a fentebbi indokolás a közönséggel elhíttetni akarná.

A közönség tudatlanságára, félrevezetésére szolgálhatna a közleménynek azon része is, mely azt mondja, „hogy Temesvár csak 18.000 öl fát képes fogyasztani, de a kincstári erdőkben évenként 50.000 öl fa jön vágás alá, melyből eddigelé 32,000 öl fának, fogyasztó-piacz hiányában, lábön kellett elkorhadni.“

Ez már sok, mert ha a jóhiszemű közönséggel sokat, igen sokat ellehet is hitetni, de a közönség ezen jóhiszeműsége még se jogosít fel senkit feltenni róla, hogy annyira tudatlan, annyira rövidlátó, miszerint vele még a lehetetlent, a nevetségest is elhíttetni lehetne.

Honnan meríti a körözüvény, hogy Temesvár városa és vidéke csak 18,000 ölet képes évenként fogyasztani?

Ez nem áll.

És ha állana is ez maig, nem bizonyos-e, hogy jövőben a fogyasztás sokkal nagyobb leend?

Ha az elnöki iroda ezt kétségbe vonná, méltóztassék megtekinteni Divald Adolf tanácsos ur „egy jobb jövő felé vezető lépések“ című munkája a temesvári faraktárra vonatkozó hivatalos jegyzeteinek 54-ik lapját, ahol azt mondja: „hogy azon esetre, ha az idevaló faraktár okszerűen berendeztetni fog, bizton remélhető, hogy a faüzlet Temesvártt tetemesen emelkedendik, s azt a távolabb vidékekre is, mint például Becske-ekre, kiterjeszteni nagyobb mértékben sikerülend.“

Ha tehát az üzlet emelkedésére bizton számítani lehet, tagadhatlan, hogy a fafogyasztás is jövőben nagyobb leend.

mit különben tanusítanak a számos vállalatok, üzletek, malom-, és szeszgyárak is, melyek részint már alakultak, részint pedig most keletkeznek.

Hogy pedig nem a fogyasztás képességének hiánya, hanem az eddigi rossz kezelés volt főoka a fa nagyobb mérvben elárúsíthatásának, bizonyítja ismét Divald Adolf tanácsos ur fentebbi munkájában, melynek szintén 54. és 55. lapján ez áll: — „Meghagyatott továbbá, hogy ez után a temesvári faraktár egész helyisége sajátképeni céljára használtassék, nehogy a kincstár és a közönség ismételve oly hátrányoknak legyen kitéve, minők azt jogosulatlan mellékérdekek kielégíthetése miatt az 1867—1868-iki télben érték. A temesvári faraktárnak ugyanis a múlt alkalommal csak egy része töltetett meg fával, és az usztatás beállítatott, a midőn ez a kedvező vizállás mellett javában folyt, bárha a Béga partján akkor még vagy 12,000 öl fa állott usztatásra készen.—Beállítatott pedig azért, mert a raktárnak tetemes része kukorica-termelésre fordítatott.“

„Ennélfogva — így nyilatkozik továbbá a pénzügyi előadó tanácsos ur, — észszerűbbnek találtatott a fát a Béga partján hagyni, a raktárt pedig kukoricával betölteni, s így 12,000 ölfával kevesebb adatott el, mint a mennyi okszerű kezelés mellett ily rendkívüli kedvező viszonyok között eladhatott volna, mi 1867—8-iki évre vagy 90,000 forintnyi jövedelem különbséget tett.

„Hogy jövőre ily esetek ne történhessenek, — folytatja tanácsos ur, — intézkedés történt, miszerint a szerződés, melynélfogva a faraktár egy része kukoricaföldnek adatott ki, rögtön felmondassék, és a fausztatás ezentúl mindaddig folytatassék, a míg a faraktárban hely van.“

Világos tehát, hogy ha az eddigi fogyasztás nem érte is el tetőpontját, ez nem a kereset, nem a piacz hiányának vagy rossz voltának, hanem, az eddigi rossz kezelésnek tulajdonítható.

Mi a körözüvény ugyanezen pontjának a könnyű sikasztatásra, a raktározás nehézségeire és veszélyeire vonatkozó részét illeti, ez szintén nem áll, — mert ugyancsak Divald Adolf tanácsos ur az ellenkezőről tesz tanúságot, a következőket mondván említett munkájának 53. lapján:

„Annyi bizonyos, hogy a temesvári faraktár eddigi keze-

lése sem a kincstári érdekeknek, sem pedig a vevők jogos igényeinek nem felelt meg, és hogy természetes volt, miszerint az utóbbiak a raktáraktól elidegenkedtek, és a kincstár a piacról mindinkább leszorult.“

„Ennek meggátolása végett:

1. A faraktár a temesvári erdőhivatal felügyelete alá tett és meghagyatott (tehát meghagyatott!)

4. usztatás alkalmával a sorokba rakott ölek mindenikének hasábjai megszámtassanak, s a hasábszám, ily célra szolgáló bélyegzővel a megfelelő ölek néhány hasábjára homlokára tüssessék.“

Ez uton a könnyebb sikkasztásnak mindenlehetőséggel meg-
szüntetjük.“

„Az ajánlott eljárás első pillanatra legyőzhetlen akadályokba ütközönek, és némileg gyakorlatlannak látszik, de valósággal nem az, mert e módszert az utóbbi években — sok ezer öltre nézve magam is legnagyobb sikerrel alkalmaztam.“

Mindazok tehát és így a pénzügyi elnökhivatal is, kik kétséggel voltak a faraktárnak, mint ilyennek házilag lehető kezelése iránt, csakis köszönettel lehetnek, e hivatalos munka megjelenése után, Divald Adolf tanácsosrnak, kinek saját több évi tapasztalásaiból merített kétségbevonhatlan érvvel mindezen kételyeket megszüntetni sikerült.

Mindezen alaptalan állításokat magában foglaló, fenidézett pontozatnak leggyengébb Achilles sarka azon állítás, hogy Temesvár csak 18,000 öl fát lévén képes felemészteni, e szerint a kincstári erdőben az évenkénti vágatás alá kerülő ölfából 32,000 ölnek fogyasztó piacz hiányában lábom hell elkorhadni!! Bocsásson meg a pénzügyiminiszterium elnöki osztálya, de anynira még sem jutottunk, hogy ezt elhíhesstük.

Mert ki hinné el azon merész állítást, hogy az erdőben fogyasztó piacz hiányában 32,000 ölfának lábom kellett elkorhadnia! holott tudjuk, hogy kivált nálunk nincsenek oly őserdők, melyek az ily nagyszerű korbadaást előmutatni képesek volnának, sőt ellenkezőleg nálunk, hol a turnusok nem 120, hanem csak 60 évre vannak megállapítva, minél inkább erősödik a legnagyobb részben tölgyből álló erdőség, annál több hasznot hoz a kincstárnak, az államnak.

Ha ilyet két erdész egymással elhíhetni akarna, mit

tulajkonképen egyik sem hisz, bátran el lehetne mondani, hogy „miror, quod haruspex haruspicem sine risu aspicere possit.“

De a közönségnek tévutra leendő vezetésére szolgálhatna azon számítás is, hogy „évenként 50,000 öl jön vágatás alá“, holott ennyit nemcsak az erdők rendes kezelése mellett, hacsak ezeket devastáltatni nem akarjuk, vágatni nem lehet, hanem ezeket előállítani is a munkaerő hiányában tiszta lehetetlenség!

Első állításom mellett tanúságot tesz Divald Adolf pénzügyminiszteri tanácsos ur, munkájának biteles adatokon alapuló kimutatásában.

Ugyanis, az erdők évi fatermelését kimutató táblázatának rovatában áll, hogy:

A temesvári pénzügyi felügyelőség alatt álló :	
Rékási kincstári erdőknek tartósan átlagos fatermelése szabályölekre	10-000 öl
A lugosi pénzügyi felügyelőség alatt álló erdőkben	18.500 „
A fcséti erdőkben	15.900 „
Összesen	44.400 „

Tehát nem áll, hogy a kincstár 50.000 ölet fog évenként Beyersdorf és Biach utján elárusítani, mert ennyit nem is termeszthetnek.

De még ezen összeget sem, azaz 44,400 ölet sem lehet előteremteni, miután az épületeket szokás előbb kivágnai, és csak azután szoktak az ölfa csináltatáshoz fogni, — mint ezt bizonyítja szintén Divald Adolf előadó tanácsos ur, munkájának 56-ik lapján, a hol ezeket mondja: „az erdőhasználatnak a bánáti erdőkben szokásos módja szerint, a folyó vágásokból legelőször is az épületi fát adják el tővének, és csak annak kihordatása után kezdenek a tűzifának kincstári költségen való készítéséhez.“

Ha tehát előbb az épületi fa vágatik ki, világos, hogy még a fentebbi 44,400 öl sem fog évenként elkészíttetelni.

Hogy azonban ezen összeget tiszta lehetetlenség évenként kiállítani, kiderül továbbá azon körülményből is, hogy ezen 44,400 öl évi termelés a megnevezett kerületi igazgatóságok valamennyi erdeinek egész évi termését foglalja magában, melyeknek nagy részéből azonban az ölfa a Bégához részint távolság, részint utak hiányában nem is

szállíthatatik, hanem ez azon erdőkhez közel eső vidékeken, piaczkon, vagy pagonyokban eladatik.

Világos tehát, hogy ezen erdők kimutatott összes évi termése, azaz 44.400 öl sem szállíthatatik a Bega-hoz, megfoghatatlan tehát hogy mikép kívánja a pénzügyminiszterium valószínűleg elhíttetni, miszerint 50.000 öl ffa fog évenként a Bega partján átadatni, mikép vehette fel a pénzügyminiszterium szerződésének 5-dik pontjában ezen ölfa-mennyiségnek évenkénti elárúsítását, midőn előtte hiteles adatok fekszenek, hogy a kérdéses erdők évi termelése nem több, mint 44.400 öl, és hogy ennek is nagy része nem szállíthatatik a Béga csatornához, hanem az illető erdőkben vagy ezek szomszéd piaczaian elárúsíttatik ?

Sajnos volna a nemzetre és annak közvagyonára, ha a pénzügyminiszterium minden kimutatásai hasonló alapossággal és hitelességgel volnának szerkesztve.

De másodsor, ha ezen erdők termő képessége évenként 50.000 ölet adna is, ennyi mennyiség munka-erő hiányában nem is vágathatik évenként, és e szerint nem áll azon merész állítás sem, hogy fogyasztó.piacz miatt azon fennemlitett 32.000 öl fának lábbon kellett elkorhadnia.

Mert ha ez állana is, ennek nem a piacz, hanem munka-erő hiányában kellett elkorhadnia.

Ki ezen kételkedni akarna, szintén Divald Adolf ur munkájának 47. és 48. lapjaira utalunk, hol ezeket mondja :

„Az erdőgazdaság egy másik általános baja Bánátban a munkaerő hiánya, ennél fogva az értékesítés lehetősége nem ott szűnik meg, a hol a fogyasztók szüksége, de igen gyakran azon innen is, a mennyiben az áruk kívánt mennyiségét elérő piacra állítani képesek nem vagyunk.

„Az összes termést a helybeli munkaerővel évről évre állandóan a piacra állítani a lehetetlenségek közé tartozik.“

„Különben a Begaerdők termeléseinek megvan a maga természetes fűtja, és a Béga csatornáját okszerűen felhasználva, ez uton az illető erdők összes termése biztosan elszállítható.“

„A főnehézség tehát az áruk rendes elállításában, és azoknak a fűtakra való szállításában rejlik.“

Ha tehát állana is azon merész állítás, hogy évenként

32.000 öl fának lábön kellett elkorhadnia, ennek mint fentebb említeni alkalmam volt, — nem a fogyasztó piac hiánya az oka, hanem a munka- és szállítási erő elégtelensége.

Ezen egyes tételeknek kellő világosságukban lett előállítása után, legyen szabad a faszereződés keletkezésének, szintén e körözüvényben foglalt történetére egy két észrevételemet tennem.

Ez azon tér, melyre nem szívesen, sőt csak kényszerítve lépek; mert nehezemre esik a tényeknek nagy mértékben lett elferdítését a közönség előtt tárgyalni, de miután e tárgy e térre tereltetett, habár nehezen is, de erre lépnem okvetetlen kell.

A körözüvény azt mondja:

„A dolog ily helyzetében a miniszterium két bécsi kereskedővel 50 ezer öl fa iránt alkuba bocsátkozott, m i k ö z b e n — Temesvár városa értesülvén a szerződés pontozatairól, kiküldöttei által megjelent a miniszter előtt.“

Ezen állítás nem áll, minden alap nélküli.

Mert nem „m i k ö z b e n“ a tárgyalás a bécsiekkel folyt, hanem miután ez befejeztetett, értesült e város az erdők kibérléséről, mely annyira titokban tartatott, hogy a temesvári igazgatóság sem kérdeztetett meg, és ez csak úgy meg volt lepve, mint a közönség, midőn hallá, hogy az erdők és csatorna bérbe adattak.

Értesült pedig városunk akkor, midőn husvét hétfőjén t á v i r a t i l a g érkezett meg a rendelet a pénzügyi igazgatósághoz, hogy az usztatást meg ne kezdjék, mert a csatorna és erdők kiadattak.

Tehát nem az alkudozás alatt, azaz miközben, hanem a z u t á n értesült városunk e szerződésről, m i u t á n ez nagy titokban megkötetett.

Az állítatik továbbá, hogy: „Temesvár városa küldöttei által megjelent a miniszter előtt, ki midőn felajánlotta, hogy illő biztosíték mellett vegye át Temesvár városa a szerződést, a küldöttség ezt visszautasította.

„Temesvár városa mint legérdekeltebb résznek visszalépése után a szerződés a bécsiekkel 10 évre megkötetett.“

Ezen egész állítás alaptalan, nem való, és szóról szóra nem igaz.

A miniszter ur n e m ajánlotta fel a városnak a szerződés

megkötését, mert ez ápril 12-én, husvét első napján, aláíratott, — ugyanazon napon németre fordított és a fordítás szintén husvét első napján, Divald Adolf tanácsos ur által [hitelesített is.

Tehát küldöttségünknek a szerződésnek ápril 12-kén lett aláírása után nem ajánlhatta ápril hó 16 án a városnak anuak megkötését.

De maga miniszter ur a küldöttségnek azon kijelentett sajnálkozására, hogy a város hatóságának távirata a miniszter ur kezeihez nem szolgáltatott, azt méltóztatott miniszter urnak felelni: „ez mit sem használt volna, mert a szerződés már vasárnap aláíratott és helyben hagyatott.“

Mire alulirt, mint a küldöttség egyik tagja, azon szerény észrevételt mertem kockáztatni: „hogy azon esetre, ha a távirat szombaton, azaz a szerződés aláírása előtt érkezett is volna meg, szintén későn jött és mitsem használt volna, miután miniszter ur kezeihez, mint látszik, az államot érdeklő egyes hatóságok táviratai sem szoktak megérkezni.“

De hogy miniszter ur azt nem ajánlotta, de nem is ajánlhatta a városküldöttségének, kiderül a pénzügyminiszter urnak ápril hó 26-kán 4507. sz. a. a városhoz leküldött leiratából, melyben ez áll:

„De ugy hiszem, az oly szerződések átvállalására, melyek ily nagy összegekre köttetnek, törvényhatóságok hivatva alig lehetnek.“

Nem áll tehát, hogy a miniszter ur ezen ajánlatot a küldöttségnek tette volna, minek nagyobb bizonyítására szolgáljon a város küldöttségének alább következő nyilatkozata, melyet egész terjedelmében, mint szintén volt kiküldöttségi tag, sajátomnak kijelentek.

Ha azonban a város ezen ajánlatot, mint alaptalanul állítattik, el nem fogadta; mi lett volna ennek következménye? az tudniillik: ezt másoknak, kik nem csak több biztosítékot mind az álladalomnak mind a közönségnek arra nézve nyújtani képesek lettek volna, hogy jó öleket árulni és az árakat felcsigázni nem fogják; hanem egyszersmind a kincstárnak magasabb faárakat ajánlani és ez által a kincstárnak több jövedelmet biztosítani hajlandók lettek volna, — bérbeocsátani.

De ezt sem tette a pénzügyminiszterium.

Tudva lesz a magyar pénzügyminiszterium elnöki irodája előtt, hogy egy előkelő temesvári társulat, mely a kincstárnak

vagyoni tekintetből is, — de különben is ismert egyéni tulajdonainál fogva is sokkal több biztosítékot nyújtani képes lett volna, mint két egészen ismeretlen, még híréből sem ismert bécsi kerceskedő, a következő, minden tekintetben elfogadható ajánlatot 1868. május 6 án tehát a pénzügyminiszterium által említett állítólagos alkudozások idejével szoros kapcsolatban tette.

Ugyanis:

Ezen társulat ajánlotta, hogy azon esetre, ha Beyersdorf és Biáchnak bármely jogos igényeik volnának, ők készek ezeknek visszalépési díjul 40.000 azaz negyven ezer forintot k é s z p é n z b e n fizetni, — továbbá

a kincstárnak Beyersdorf és Biách által fizetett áron felül készek fizetni 5 százalék többletet, — ezenkívül

kötelezik magukat, hogy 10 százaléknál a szerződési áron felül drágábban a fát a közönségnek árulni nem fogják, — és végre:

hogy a biztosítékot vagy készpénzben, vagy pedig ingatlan vagyonban a kívánt magasságig készek nyújtani.

És ezen kedvező ajánlatok ellenére idevaló vállalkozóink kérvénye visszautasított a nélkül, hogy a pénzügyminiszterium részéről érdemesnek találtatott volna ez elutasítást indokolni, és így maig is ennek indokát csak gyanítani, de bizossággal tudni nem lehet.

Tétetet ezenkívül egy másik társulatnak Pesten lakó első rendű, legjobb hirben álló ügyvéde által egy másik, szintén ehhez hasonló ajánlat a pénzügyminiszteriumnak, még pedig akkor, midőn a Beyersdorf és Biachhal való alkudozás alig kezdetett meg, és pedig a szerződés kötését megelőző mintegy 14 nappal.

És minő választ nyert a pénzügyminiszteriumnál e társulatnak ott a kész offertel megjelent ügyvéde? azt: „hogy ezen ajánlatot ne nyujtsa be, miután az állam maga fogja még ez évben kezelni erdőit, hogy elébb meg kell ismerkedni ennek saját kezelése által nyert jövedelmeivel, és e szerint ha bérbe adatnának is, csak esztendőre fognak kiadatni, [ezeknél fogva az offert mindenesetre időelőtti, miértis legczélszerűbb, ha azt be sem nyujtja és ennek benyújtását akkorára halasztja, midőn az erdőknek kiadatása az illető lapok útján közhirre tétetni fog.

Erre a társulat meghatalmazott ügyvéde be sem nyújtotta ajánlatát, és mi történt azután? Nem egész 14 nap múlva kiadatnak az erdők Beyersdorf és Biachnak 10 évre, kikkel a szerződés is nagy titokban megkötöttetett.

Ha ezen a pénzügyi elnöki irodának kételkedni méltóztatnék, kész ezt az illető vállalkozó és ennek meghatalmazottja a birói bizonyítékok tűzpróbáját kiálló módon bebizonyítani.

Ezen körülményt azonban igazolja szintén Divald Adolf tanácsos ur munkája is, melynek 30-ik lapján ezt mondja:

„Hogy a kincstári jószágok természetszerű rendeltetésükhöz képest a nemzetre sulyosodó terhek könnyítéséhez lehető legnagyobb, tartós jövedelemmel mielőbb járulhassanak, ő felsége helybenhagyásával a magyar kir. pénzügyminiszter legelőször is a kamara- és korona-uradalmakat, a helyi és egyéb körülmények tekintetbevételével következő tiz igazgatási kerületre osztotta fel,“ — ezzel összefüggésben pedig a 42-ik lapon azt mondja:

„A rékasi igazgatóság kerületéhez tartozó erdők hivatala Temesvárra tétetett, úgy az ottani faraktárnak megfelelő kezelése és ellenőrzése, valamint a fakereskedés utainak a távolabbi vidékekre egyengetése végett“ tovább pedig a 52-ik lapon ezt mondja, „hogy a faraktár a temesvári erdőhivatal felügyelete alá tétetett és ennek meghagyatott.“

Ezekből tehát kiderül, hogy ezen kezelési rendszer ő felsége tudtával megállapított; hogy ezzel összefüggésben a temesvári faraktár házi kezelésének meghagyása kimondatott, és e szerint fennemlített ügyvédnek a pénzügyminiszterium részéről tett azon nyilatkozatát, hogy az erdők még az idén házilag kezelteni fognak, mint a körülményekkel összhangzót, kétségbe vonni nem lehet.

Mikép történhetett tehát, hogy mind a megállapított rendszer ellenére, mind pedig a fennemlített ügyvédnek adott válasza után, és pedig 14 nappal az utóbbi után, az erdők Beyersdorf és Biachnak kéz alatt kiadattak?

Ha ez új felosztás ő felsége beleegyezésével keletkezett, történt-e ennek megváltoztatása is ő felsége tudtával?

Ha valóban az a komoly szándék, miszerint a kincstári jószágok a nemzetre sulyosodó terhek enyhítéséhez, lehető legnagyobb tartós jövedelemmel járulhassanak, hiszi-e a pénzügyminiszterium, hogy ezen szerződés által elért jövedelem a leg-

nagyobb, mely a mai körülmények között, és a jövő egész 10 év alatt elérhető volt?

Nem hiszem, hogy a miniszterium ezen hitben legyen, de ha hiszi, az ország, és vele vidékünk az ellenkezőről van meggyőződve, sőt Divald Adolf ur is hivatalos munkájában szintén az ellenkezőről tesz tanuságot.

Ily körülmények között, és ily előzmények után kötött szerződést az ország vagyonának kezelése, nem különben a nép által viselendő terhek szempontjából helyeselni, menteni nem lehet, hanem elítélni kell.

El is fogja ezen szerződést itélni a nemzet, ha látni fogja, hogy ezen szerződés igazolására szélnek bocsátott hivatalos körörvény tételei a sophismák minden eszközcivel állítottak össze, mit a következő körülmény még inkább tanúsít.

E szerződés 50.000 öl évenkénti elárusításáról beszélt, holott ezt munkaerő hiányában most előállítani tiszta lehetlenség, mint ezt fentebbi idézetem szerint maga Divald Adolf ur említett munkájában elősmeri, és mely bajon a pénzügyminiszteriumnak ebben letett véleménye szerint csak is telepítések útján lehetne segíteni.

E czélből pedig mondja tanácsos ur fentebbi művének 49-ik lapján: „A telepítvények czélszerű elhelyeztetése végett tanácsos lenne talán a birtok-rendezési munkálatok, és főleg a legelő-elkülönítés végrehajtását bevárni, mert így az eszme jelenlegi megpendítése némileg korainak látszanék.“

Elegendő erő tehát nincs a mostani fatermelésre, azaz 50.000 öl fa vágatására, — a telepítvények kérdését pedig pengetni korainak látszik, — és mégis megkötik a szerződést egy oly ölfamennyiségre, melyet a mai munkaerővel, a pénzügyminiszterium bevallása szerint, sem előállítani sem a csatornához fuvarozni nem lehet, egyszersmind pedig el akarják velünk hitetni, hogy Beyersdorf és Biach 50.000 ölet fognak fogyasztani, hogy a 32,000 öl, mely veszendőbe ment, — értékesített, hogy a kincstár megszabadult a szállítás kellemetlenségétől, mint ez a körörvény 11-ik bekezdésének végsvaiban áll, holott a szállítás — mint már említettem — még mindig a kincstárt illeti.

Mi természetesebb mint az, hogy mielőtt a pénzügyminiszterium magára és az államra ezen annyi hátránnyal és teherrel járó szerződést vállalta, mindennek előtt meggyőződnie

kellett volna arról, hogy a kincstár képes-e évenként 50.000 öl fát csináltatni, ezzel ellenkezőleg azonban kiadatnak az erdők és csatorna, mielőtt a pénzügyminiszterium biztosságot szerzett volna magának arról, hogy ennyi öl-mennyiség évenként vágatható és a csatornához szállítható-e ?

De mikép is szerezhetett volna a pénzügyminiszterium e tekintetben magának biztos tudomást, midőn saját közegeivel sem érintkezett, midőn a kerületi pénzügy-igazgatóság meg sem kérdeztetett ?

Annál meglepőbb lehet ezen esetben a pénzügyi organumoknak a szerződés megkötése előtt megtörténni kellendett kikérdeztetésének, és véleményadásának elmellőzése, miután bevett szokás és fennálló rendeletek szerint minden kisebb bérleteknél, vállalatoknál, az illető közegek véleménye a szerződéskötés előtt kikérdeztetni, s csak is ezeknek véleményezése után az árverés vagy offert-tárgyalás kihirdettetni és megtartatni szokott, ez alkalommal pedig, midőn nem kisebb bérletekről, nem is egy vagy két évi szerződésről, hanem erdőségeink összegéről, a fa usztatására épített csatornáról és ezekkel összefüggésben az álladalomnak több milliókra menő jövedelméről, nemkülönben az ugy is eléggé megterhelt nép új adóztatásáról, továbbá a több mint század óta létező házi kezelésének megszüntetéséről van szó: a pénzügyminiszterium jónak látta, nem csak illetékes közegeinek kikérdeztetését, hanem egyszersmind minden nyilvános árverés, avagy szokásos offert-tárgyalást elmellőzni, elvül állítván fel, — melyet azonban minden többi árveréseknél követett eljárásával önmaga czáfol meg — hogy az ilyen titokban tartott kibérlés több eredményre vezet, mintha ez szabad verseny útján eszközöltetnék, hogy az árverésnek gépies tartása a kedvezőbb eredmény elérésére hatványosabb, mint az, mely a kellő hirdetés elmellőzésével elérhetik.

Ezen állításnak alaptalanságáról mindenki az első perczben meg fog győződni, mert midőn a fának ára roppant felmegy, midőn ez Budán 18 forint, Aradon 15 forint, lehetetlen józan észszel csak feltenni is, hogy a közhírré tett, szabad versenyt nyitó árverés útján a szerződésileg megállapított mostani nyomoru árnak elérése kockázttatva volna.

Ezt nem fogja maga a pénzügyminiszterium is elhinni. annál kevésbbé komolyan állítani akarni, — miből következik tehát, hogy az erdőknek ily módon lett kibérlése csakis a két ide-

gen, ismeretlen, bécsi kereskedők Biach Beyersdorf és érdekének használ.

Szembetűnő továbbá mindenki előtt, hogy mi idézhette elő azon gyors változást a pénzügyminiszterium kezelésének egyszer megállapított rendszerében, miután Divald Adolf tanácsos ur idézett munkájában, mely 1868-ban, tehát ez évben és a szerződés-kötés ezen szomorú szakában jelent meg, világosan ki-mondotta, hogy az eddigi kezelés a kellő felosztás, felügyelet és szükséges javítások eszközlése mellett jövőben is meg-hagyatik.

Mi birta reá a pénzügyminiszteriumot, hogy onnyi roham-mal e szerződés april hó 12 én, tehát husvét első napján alá-irattassék, németre fordittassék, a miniszter ur aláírásával ellát-tassék és annak németre fordítása Divald tanácsos ur által hi-telesítettessék, és ez, mind husvét első napján befejeztessék?

Minő nagy veszedelem volt a késelemben, hogy husvét másod napján táviratilag a fa szállításának megkezdése be-állítottassék?

Minek tulajdonítható azon körülmény, hogy még minden az idevaló állami javakra vonatkozó bérbeadási, eladási szerző-dések az idevaló pénzügyérségnél szerkesztettek, és csakis azután irattak alá; ezen szerződés az idevaló pénzügyészségnek elmellőzésével más helyen szerkesztetett és állítottatott össze?

Mikép lehet az egyes miniszteriumnak a közös vagyona-ra vonatkozó kezelése közt annyi különbség, mint milyennek saját kormányunk kebelében tanui vagyunk?

A közoktatási miniszter ur az egész közönség nagy méltánylása és elismerése mellett az alapítványi javak bérbeadása előtt kikérte a vidéken működő közégeinek véleményét az iránt, hogy czélszerűnek tartják-e a bérbeadás rendszerét? hogy előnyösebbnek hiszik a rövid-e vagy hosszabb haszonbérlet ide-jét? hogy a nyilvános árverés vagy pedig az offert útján bérbe-adás által vélnek-e több eredményt elérhetőnek? hogy ennek esz-közlését a bérbeadandó javak helyszínén, vagy pedig Budán ezek érdekeinek előmozdítása szempontjából hiszik-e kedve-zőbbnek?

És mit tesz a pénzügyminiszterium? kiadja az erdőket és pedig azokat, melyek által egyedül képes a magyar összes bi-rodalom erdőinek jövedelmeinél 14½ kr. tiszta hasznout kimu-tatni, két ismeretlen bécsi kereskedőnek, és pedig mindjárt

10 évre, minden előbbi hirdetés árverés mellőzésével, és a nélkül, hogy e tekintetben saját pénzügyi igazgatóságának véleményét a fenálló eddigi szokás, és rendeletek értelmében előbb kikérte volna.

Világos tehát, hogy a pénzügyminiszterium e szerződés kötésénél nem csak az állam érdekeit nem vette tekintetbe, — hanem minden más érdekek iránt kötött szerződéseknel követett, eddig fennálló eljárást elmellőzött.

De miért tette ezt? miért csinált kivételt épen Beyersdorf és Biachnál? honnan ismerte ezeket annyira, hogy a magyar birodalom összes kereskedőinek elmellőzésével csak ezeket tartotta képeseknek a kellő biztosítékot nyújtani, a fát elárusítani? És ha a miniszter ur a nyilvános árverésnek eddig mindenütt és mindenben követett rendszerét eldobja magától, és ezt rossz gépiesnek tartja, miért nem irt ki egy offertárgyalást? és ha ezt is gépies rossz eljárásnak tartja, miért nem lépett másokkal is e tekintetben ezen csendes, és minden zaj nélküli alkuba? miért nem kísértette meg másokkal érintkezés útján nagyobb hasznot az államnak és zsarolások ellen a fogyasztó közönségnek legalább némi biztosítékot szerezni? vagy ha hasonló alkudozásba másokkal lépett, mivel igazolhatja a pénzügyminiszterium, hogy ez a legjobb eredmény volt, melyet ezen az uton elérhetett?

Ezen igazolással, miután a pénzügyminiszterium minden nyilvánosság kerülését jónak látta, — tartozik a pénzügyminiszterium a világnak, az országnak, az adózó népnek, a nemzet összeségének, melynek bizalmából pénzügyeinek és közvagyonának kezelésére hivatott, de mindenekelőtt tartozik ezzel önmagának s jó hírnevének.

Ezeknek előbocsátása után lássuk azon hátrányokat, melyek közvetlen magából a szerződésből a kincstárra, és egyesekre erednek.

A magyar nyelven szerkesztett és a pénzügyminiszteriumnál 22428 1868 sz. a. előforduló eredeti szerződés aláíratott April hó 12-én 1868. Lónyai pénzügyminiszter ur Beyersdorf és Biach által, a kikért Volf Károly Lajos, Frölich Frigyes magánszemélyek, mint tanuk jelenlétében, ezen szerződésnek pedig német fordítása hitelesített szintén April hó 12. Divald Adolf pénzügyi osztálytanácsos által, melynek hiteles leiratását April hó 15-én tanusítja Máthó a kiadóhivatal vezetője.

Ezen szerződés 1-ső pontja szerint átengedtetik Beyersdorf és Biach bécsi kereskedőknek 1878. május utolsó napjáig a Begacsatornához a kincstár által készített, és szállított összes ölfa-mennyiség és pedig ezen 10 év alatt változatlanul, visszavonhatlanul megállapított ölenkénti 7 ft 50 kr közép ár mellett, — míg ellenkezőleg a vállalkozóknak a közönség irányában a fa-árak megtartása, vagy felemelése iránt tökéletesen szabad tér engedtetett, úgy hogy ezek nem tekintve a kincstárnak fizetendő csekély árt, ezt kényük kedvük szerint a nekik tetsző magasságig bármikor emelhetik.

Hogy pedig az ily módon és ily ár mellett kötött szerződés következtében csakis a vállalkozók mások rovására nagy nyereségben részesítettnek, a kincstár pedig roppant veszteséget szenvedni kénytelen, kiderül a következőkből:

A fuvarozási adatoknak betekintése és ezeknek kellő mérlegelése után kitűnik, hogy az erdőknek a Begához hol közelebbi, hol távolabbi fekvését tekintve, az ölfának a csatornáhozi szállítása a közép árakat véve tesz ölenként 3 ftot, — ide járul a csináltatás 1 ft 20 kr. Együtt 4 ftr 20 kr. Továbbá az ölfának tőkeára (Stocktaxe) és pedig:

A rékas erdőkerülethez tartozó erdők ölfának tőke-ára	
1867-ik évben volt az első osztályu ölfának . . .	4 ft 20 kr.
„ „ „ a második osztályunak . . .	3 ft 60 kr,
tehát ennek középára volt	3 ft 90 kr.
1868-dik évben pedig ez mindenütt 1 frrtal ölen-	
ként felemelttven, ennek mostani középára . . .	4 ft 90 kr

A temesvári erdőkerülethez ma tartozó erdők ölfának tőke-ára : 1867-ben volt az első osztályu ölfának . . .	5 ft — kr.
„ „ „ 2-ik osztályunak . . .	4 ft 10 kr,
tehát ennek középára volt	5 ft 55 kr
1868-ban pedig szinte 1 frrtal felemelttven, ennek mostani közép ára	5 ft 55 kr

Összevéve tehát a rékasi és most temesvári faárak közép árát, az ölfának erdei középtőkeára 5 ft 22 kr.

Tekintve továbbá, hogy a pécskai, lippai és temesvári igazgatóság személyzete évenként 46528 ftrba kerül, tehát a lugosi, hová a facségi is tartozik, és temesvári kerül évenként 23264 ft.

Tekintve hogy ezen erdők fizetnek a temes-

vári és rékasi kerületben évenként és pedig hiteles
 adatok nyomán földadót 24530 ft.
 lugosi és facseti kerületben pedig 19213 ft.
 és így fizetnek összesen földadót 43,743 ft.

Tekintve továbbá a tiszta jövedelem után eső
 10 százaléknyi adót, üzleti építésekre, erdőmive-
 lésre, egyházi s kegyuri kiadásokra fordítandó évi
 kiadásokat, melyek positive kipuhathatók nem lé-
 vén, számszerinti számításba nem is vehetők, de
 mindenesetre figyelemre méltatandók, — és e szerint
 ezeket mellőzve, és csak is a fentebb említett erd-
 szeti hivatalok személyzetének költségeit és az er-
 dők után eső évi adókat véve, tesznek az évenkénti
 kiadások 66,007 frtot.

Ezen most említett kiadások az ölfa kiállításá-
 nak költségvetésénél szinte tekintetbe veendőek lé-
 vén, csak ezekből, ha valóban 50 ezer öl adatnék el
 évenként, egy öltre egy forintnál több, — de miután
 ezen fentebbi kiadások nemcsak az erdőkre, hanem
 a többi gazdasági ágakra is, melyek szinte az er-
 dészeti hivatalok kezelése alá tartoznak, kiveten-
 dők, az ezek között létező arány tekintetbe vétel-
 vel a fentebbi kiadásokból, ha évenként 50 ezer öl
 fa adatik el, bátran vehető egy öltre kiadás 70 kr.

E szerint egy öl fa értéke összesen 10 ft 12 kr.

Összehasonlítva tehát a faárak közepárát az az 7 frt 50
 krt, melyen az összes ölfa átengedtetett a vállalkozóknak, azon
 árral, vagyis 10 frt 12 krral, melyben ez a kincstár által vevendő
 volna, kiderül, hogy a szerződés 2 ft 62 krral a fának
 valóságos mai értékén alól 50,000 ölfát a vállal-
 kozóknak évenként átengedett.

Összeszámítván pedig ezen kimutatás után az összes kárt,
 mely ezáltal a kincstárra hárul, ez olyan nagynak mutatko-
 zik, hogy ennek összeszámításánál a fájdalomnak bizonyos ér-
 zete fogja el mindenkinek keblét, következő számok elég vilá-
 gosan kimutatják azt:

Az ölfának mai értékén alól 2 frt 6 kr eladása
 által, ha 50,000 ölnek szándékolt elárúsítása sike-
 rülend, a kár 131,000 ft.

Mint már említettem folyó évi június 1-ig usztattatott

23,132 $\frac{1}{2}$ ölnél lett a faraktározásnál egy 2801 $\frac{1}{2}$ öl többlet, tehát 50,000 ölnél lesz 6119 ölnyi többlet.

Miután pedig az ölfát a vállalkozók ma ennek közép árát véve 10 frton árulják, ezen többlet, mely a házi kezelés mellett a kincstárnak eddig maradt tesz évenként 61,190 ft.

Továbbá véve azon árkülönbséget, mely a szerződési és azon árak között, melyeken a vállalkozók máig, azaz augusztus végéig a fát eladják és pedig ennek közép árát 10 ft.
 a szerződési ár pedig lévén 7 frt 50 kr.
 tehát 1 ölnél a különbség, melyről a kincstár a vállalkozók javára lemondott 2 frt 50 kr,
 s e szerint 50,000 ölnél 125,000 ft.

Összesen 317,190 ft.

Ebből levonván az 50,000 ölnök évenkénti usztatási költségét és pedig 50 kr. ölenként 25,000 ft,

Marad a kincstárra a szerződésből háramló évenkénti kár 292,190 ft,

Tíz évre 2.921.900 ft.

E szerződésnek tehát mint minden rosznak azaz átka, hogy Schiller szavaival éljek: „Das ist der Fluch der bösen That dass sie fortzeugend, immer Böses muss gebären.“ mert minél több fa adatik el, annál nagyobb a mostani szerződés megkötése után a kincstárra a kár, és azért nem kedves szolgálatot tesz a pénzügyminiszterium az országnak, ha azzal vigasztalja, hogy ezután sok fa fog eladatni.

Lássuk ellenben azon nyereséget, melyet ezen szerződés a vállalkozóknak csakis azért hoz, hogy ezek az idevaló temesvári faraktárba felállított fa után a faczédulákat kiállítják.

Miután ezek a fát 7 ft 50 kron veszik és máig 10 frton elárultják, ha ezen utóbbi eladási 10 éven keresztül fennmaradna, mire semmi kilátás nincs, sőt ennek havonkinti emelkedése várható, — marad 50.000 ölnél évenként 125.000 ft

Az évenkénti fentebb kimutatott és a faraktározásnál nyert 6119 ölnél szintén 10 ftjával 61.190 ft

Ebből levonván az évenkénti usztatás költségeit 50 krt. ölenként, tehát 50,000 ölfa után 25,000 ftot; marad évenkénti nyereség az ölfából: egy évre 161,190 frt, tíz évre 1.611.900 ft,

ha tudniillik a 10 ftnyi mostani ár a szerződés idejének tartama atatt megmarad, de ha ezt a két vállalkozó 11-től 20 ftig vagy talán magasabbra is rugtatja, mit tenni szerződésileg megakadályozva nincs, és e szerint ez szabad tetszésétől függ — kiszámíthatja előre azon roppant nyereményt, mely e szerződésből a vállalkozókra vár, és azon megmérhetlen kárt, mely a kincstárta háromlik.

Ezen már létező nyereményhez és még a nagyobbhozi kilátáshoz járul még azon nevezetes, szintén már létező nyereség, mely az épületfából ered, és melynek ára a házi kezelés alatt 14 kr. volt, melyet azonban a kincstár a mostani vállalkozóknak tíz éven át 10 kron köblábként átengedett s melyet ezek mind a mellett, hogy ennek köblábát 4 kral olcsóbban veszik mint ez a kincstári házi kezelése alatt volt, mégis ma 19-től 30-krig köblábként eladni szokták.

De minől többet foglalkozunk ezen szerződéssel, és minél inkább figyelemmel kísérvük ennek keletkezésének állítólagos okait, és ez által elérteni kívánt czélt, annál inkább kell meggyőződünk azon téves felfogásról, melyből ez eredt, és azon eltévesztett czélről, melyhez a kincstár ezen szerződés kötésével a helyett hogy közelített volna, ettől mindinkább eltávolozott, mi a következőkből mint minden kétségen kívül álló tény kiviláglani fog.

Fel kell tennünk, hogy a pénzügyminiszterium ezen tizlet által nem akarhatott mást, mint a kincstár jövedelmeit szaporítani.

Mi természetesebb tehát, mint oda működni, hogy mentől kevesebb erdő letereléssel, és mentől kevesebb fával a kedvező, és pedig lehetséges legnagyobb eredmény eléressék ; mert okatlan gazdaság, észtelen kereskedés az olyan, mely egy bizonyos eredmény, bizonyos összeg elérésére több áruczikket veszteget, mint sem erre nézve elkerülhetetlen szükséges.

Ez egy oly elv, oly axioma, és a logicának oly kétségbevonhatlan következménye, hogy ehhez sophismákkal még közelíteni sem lehet.

A pénzügyminiszterium azonban az észszerű gazdaszat ezen egyszerű postulatumaként álló világos elvvel egész ellenkezőleg járt al.

Ugyanis : A pénzügyminiszteriumnak czélja volt : 50,000

ölfá után a megállapított 7 frt. 50 kr. ölenkinti közép ár mellett bevenni évenként 357,000 forintot.

Tehát a főcél nem lehetett az 50,000 ölnek eladása, hanem az ezután befolyó összegnek elérése.

De lássuk, hogy kevesebb famennyiséggel is nem érthetett volna-e el a fő cél?

Ennek kimutatására előre kell bocsátanom, hogy a temesvári faraktárban eladhatók 35,000 öl fa, mit a többi között azon körülmény is tanúsít, hogy múlt év december havában már nem volt fa, addig pedig eladott 23,000 öl, a Bega partján pedig volt még 12,000 öl, mely Divald Adolf pénzügyi tanácsos ur idézett szavai szerint azért nem szállíthatott, és adathatott el, mert az ide való raktár kukoriczával volt beültetve.

E szerint tehát világos, hogy 35,000 öl elárúsítható.

Miután pedig a faraktárban maig augusztus hó végéig egy ölnök ára 10 frtot tesz: ezen 35,000 ölfá . . . 350,000 frt.,
ebből leszámítván az usztatási költséget 50 kr. ölenként,
azaz 17,500 frt. marad bevétel 332,500 frt.

Miután azonban ez évben a raktározásnál 23,132 öl 2801 $\frac{1}{2}$ öl többletet adott, 35,000 ölnök raktározása ad 4237 ölet, 10 frtjával 42,370 frt.
befolyónak tehát 35,000 ölből összesen 374,870 frt.

Világos tehát, hogy a pénzügyminiszterium által elárúsított 50,000 ölfá csak 130 ftal jövedelmez többet mint 35,000 ölnök házilag eladása!

Világos továbbá, hogy a pénzügyminiszterium évenként 15,000 ölfát minden szükség, és ok nélkül elpazarol, és e szerint 10 év alatt 150,000 ölfától fosztja meg az országot.

Hogy mily roppant veszteség ez, ki fog tűnni, ha vesszük az ölfának naponta emelkedő értékét, az erdőknek a vasutak, és nagyszertű iparvállalatok keletkezésével évről évre nevelkedő becsét, jövőjét, és elborzadunk ezen kár felett, ha mindezek elmellőzésével csak is a mai erdőkbeli tüke-árakat figyelemre méltatjuk, és megfontoljuk, hogy:

A temesvári erdő-kerületben az ölfának a legesekélyebb tüke ára 4 frt.,
sőt a dorongfának, és pedig 1-ső osztályunak tüke-ára . . . 4 frt.,
2-dik osztályunak 3 frt. 70 kr.,
a csákovai alapítványi uradalomban pedig, nevezetesen: Lige-

then, Giládon, egy öl fának tőke ára 7 frt. 66 kr.,
Bakováron, Hityiasok, Szirbován, Rakoviczán . 5 frt. 60 kr.

Megbocsáthatlan tehát a fa értékének ily mérvbeni emelkedése, és az áraknak ily nevedése mellett az ölfának ily módoni évenkénti elárúsítása!

Szembetűnőbb lesz az erdőknek ily fonákul szándékolt kezelése által eredt roppant veszteség, ha ezt számokkal kifejezzük, mert nem csak 15,000 ölfa évenként elprédáltatik, hanem füstbe megy ezzel együtt azon kész kiadás is, melyet az állam annak csináltatására, és a Begához szállítására fordítani kénytelen, — lássuk tehát számokkal :

Ezen évenként ok nélkül vágatni szokott 15,000 öl fának erdei tőke ára legkevesebbet véve à 4 frt. —	60,000 frt.
csináltatása à 1 frt. 20 —	22,000 frt.
a Begához fuvározása à 3 frt. —	45,000 frt.
az évenkénti veszteség tehát	127,500 frt.
a tízévi veszteség pedig	1,127.500 frt.

Nem elég tehát hogy 15,000 öl fánál az erdei tőke-árt a kincstár a házi kezelésnek megszüntetése által elveszti, hanem kidohja ennek készítésére és Begához szállítására is fordított nevezetes költségeket is!

Erre csehet tehát bátran mondani, hogy ez olyan „sem posztó sem pénz féle“ gazdálkodás.

Mire eszembe jut a következő adoma, melynek előhozataláért engedelmet kell kérnem :

Egy bizonyos állat szájában tartván egy jó nagy darab sajtot, és ezzel a vizen keresztül akarván uszni, annak tükrében egy másik darab sajtot megpillantott, és miután azt hitte hogy az többet ér, elejti rosz számítása következtében a birtokában lévő, a másik után kap és utoljára sem egy, sem más jó falattal nem birt és így kárban maradt, sorsát azonban megérdemelte, mert azt mit birt, megbecsülni nem tudta, és a lehetetlenért kapkodván, a lehetőséget, a létezőt is elvesztette.

Ezen elősorolt körülményekből kiderül tehát, hogy a pénzügyminiszterium semmivel sem igazolhatja ezen szerződésnek ckkénti megkötését, annál kevésbé, mert miután a fának csináltatása, és a Begához szállítása Divald Adolf pénzügyi előadó tanácsos ur fentebb idézett szavai szerint az egyedüli fő nehézséget képezi, ezt pedig a kincstár magának továbbra is fentartotta, nincs semmi ok, melytől indítatva a pénzügyminiszterium

a már kész fának elárusíthatási, és az áraknak meghatározási jogáról egész 10 év folyama alatt, melyben ezek tetemesen emelkedni fognak, sőt maig egyre emelkednek, lemondhatott volna.

Elítéli és kárhóztatja a fa feletti szabad rendelkezés jogáról történt lemondást már ma és már azon egy körülmény is, hogy míg valamennyi erdőkben az őlfának töke-ára 1 fttal az idén felemeltetett, azon pagonyokban, melyeknek őlfája Beyersdorf és Biachnak szerződésileg lekötöttetett; ezen felemelést eszközölni nem lehetett, mi által ismét tetemes kárt kénytelen a kincstár évenként a 10 év lefolyása alatt szenvedni.

Ha valamely jövedelmezési ár a pénzügyi miniszterium különös figyelmét igényli, mindenek előtt ez az erdőségekre fordítandó, mert azon körülmény, hogy 2.002.490 holdnyi földterület évenként csak 387.000 frt. tiszta jövedelmet hoz, eléggé tanúsítja, hogy ily roppant földterület az állam jövedelmének szaporításához igen csekély mértékben járul.

Igen hibás eljárás tehát, ha ezen erdők legjövödelmezőbb részét a helyett, hogy a pénzügyminiszterium okszerű kezelés által évről évre jövödelmezőbbé tenné, 10 évre egy igen csekély minden körülmények között változatlanul megtartandó ár mellett 10 évre két idegennek átadja.

Hogy ezen erdők a legjövödelmezőbbek és az összes jövedelemnek csaknem harmadrészét nyújtják, a következőkből kiderül.

Az 1868. évi államköltsegvetés III-ik füzetének tanúsága szerint :

Husz kertület közül, melynek brutto jövedelme	1.133.194 frt.,
tiszta jövedelme pedig	362.553 frt
esik a következő 4 kerületre u. m. temesvári faáruda, rékasi, lugosi, facségi erdőkre brutto jövedelem	406,180 forint,
tiszta jövedelem pedig	91,764 frt.

Világos tehát, hogy ezen 4 kerület csaknem egyharmadát jövödelmezi a 20 kertület összes erdeinek és így elhibázott eljárásnak kell tekinteni, hogy Magyarország birodalmának legjövödelmezőbb részét adta ki a pénzügyminiszterium a bécsi két kereskedőnek, és ezekre nézve nemcsak szabad kezelési, és fával kereskedési jogáról lemondott, hanem egyszersmind lekötölte magát, hogy a mostani csekély fa-árakat 10 éven át fel nem emelheti.

De boszantó továbbá nemcsak a közvetlen érdekelt fogasztó közönségre, hanem minden gondolkozó állampolgárra is a közvagyonnak ily rosz és csak is két idegen egyén javára a közönség és kincstár tetemes kárával foganatba vett kezelése; mert míg a múlt évben egy öl fának 7 frt. volt ára, most ez Beyersdori és Biach által a hirdetés szavai szerint „csak ideiglenesen“ 10 ftra, tehát a múlt évinél 3¹/₂ fttal magasabbra emeltetett, holott az egész világ előtt ismeretes, hogy ezek az öl fát készea partra állítva kapják, hogy nekik más feladatuk nincs, mint a kész fáért a czédulákat illetőleg utalványt kiadni és a tetemes árkülönbséget, mely azon árhoz, melyen az ölfát a kincstártól átveszik, azaz ölenkénti 7 frt 50 krhoz semmi arányban nem áll, zsebbre dugni.

Egyetlen egy érv, melyet a pénzügyminiszterium a százados házi kezelésnek megszüntetése mellett felhoz az, hogy ezután 50,000 öl fa fog évenként eladatni, de ez is magá öl elesik, miután ez nem czél, hanem csakis eszköz egy bizonyos pénzüsszeg elérésére, ez pedig egy sokkal kisebb famennyiség elárúsításával elérhető lévén, ezen körülmény, melyet a pénzügyminiszterium szerződésének indokolása mellett felhoz, váddá alakul ellene, mert nemcsak megfosztja az államot évenként egy nagyobb fa mennyiségtől, hanem három megye és egy szabad királyi város nagy számú lakosságát két ember egyedáruságának és zsarolási vágyának feláldozza.

Ezen fentebbi érv már azon oknál fogva sem áll, miután Divald Adolf tanácsos ur kijelentett nézete szerint 50,000 ölnek csináltatása és a parthoz szállítása még ma a lehetetlenségek sorába tartozik, míg 35,000 öl fának nemcsak csináltatása és szállítása könnyebben eszközölhető mint 50,000 ölnek előállítása, hanem elárúsíthatása is sokkal könnyebben létesíthető, s így az elérni szándékolt czél, az az 375,000 ftnak évi bevétele is inkább reménylhető, mint oly famennyiségnek képzelt eladása által, melynek már kiállítása és nemcsak a munkaerő hiányában, hanem azért is lehetetlen, mivel érdekeink az idézett kimutatás szerint évenként csak 44,000 rendes öl fát képesek adni.

Hogy pedig a házi kezelés nem oly terhes mint elhíthetni szándékoltatik, hogy ez czélszerűen kezelhető, elősmeri maga Divald Adolf tanácsos ur fennidézett azon nyilatkozata szerint, hogy „a házi kezelés első pillanatra legyőzhetlen akadályokba

utközönek látszik, de nem az, mert ezt az utóbbi években sok ezer ölre nézve magam is a legjobb sikerrel alkalmaztam“, és így semmi ok sem forgott fenn ezen százados kezelésnek megszüntetésére, és az ölfa feletti szabad rendelkezés feladására.

Megfoghatatlan, és megbocsáthatatlan marad, hogy midőn Divald Adolf tanácsos ur szavai szerént, mint egy más körülmény bebizonyítására már fentebb említettem „a fő nehézség az áruk rend s ellőállításában és azoknak a fűutakra szállításában rejlik“ ezen nehézségeket magának a kincstár megtartotta, és az előnyöket, azaz: a csatornához szállított kész fának elárusítását másoknak engedte, holott szinte említett tanácsos ur szavai szerint „Bega csatornáját okszerűen felhasználva, ez uton az illető erdők összes termése elszállítható lévén,“ szinte semmi ok sem foroghat fenn a csináltatás, és szállítás fő nehézségeinek legyőzése után, ezen évről évre a fa árak emelkedésével hasonló arányban növekedő előnyökről lemondani, annál kevésbbé, miután szinte Divald Adolf tanácsos ur, tehát a pénzügyminiszterium tanúsága szerént „bizton reménylhető, hogy a faüzlet Temesvárott tetemesen emelkedik, és azt távolabb vidékre, mint például Becskerekre, kiterjeszteni nagyobb mértékben sikerülend.

A faüzletnek évről évre emelkedéséről, és ez által az eddig létezett, s továbbá is fentartandó házi kezelésnek előnyeiről jövőjéről kezeskednek a számtalan kisebb kemény- és lágyfabeli újabb üzletek, létező és létesülésben lévő nagyobbszerű gyárak, iparvállalatok, és az építkezés emelkedésével naponta szaporodó téglaverések, a fennálló és alakuló vasutak, melyek mind, kivált pedig ez utolsók, nevezetes tényezők a házi kezelés további megtartási kérdésénél, mit szinte Divald Adolf tanácsos ur munkájának 48-ik lapján elismer, midőn eként nyilatkozik: „a Maros melléki erdőkre nézve pedig az ott épülő vasut erdő termékeinek számára tökéletesen biztos, és a Marosnál olcsóbb szállítási eszközt helyez kilátásba“ — továbbá a 62-dik lapon ezt írja: „a Maros völgyére érintenem kell, hogy ott a vasuti teher szállítás tavasszal megindulván, azontul a marosvölgyi erdők termékeinek szállíthatási tökéletesen biztosítva lesz.“

Ha áll ez a Maros-melléki erdőkre, mennyivel inkább kell hogy álljon Temesvár piaczára, és a bánági erdőkre, mert míg s Maros-melléki erdőknél az egész famennyiség tengelyen szállítatik a vasuti állomásokhoz, és innen csak is vasuton továbbítatik az Aradon tervezett, és csak ezután létesülendő raktárba,

itt nálunk az egész famennyiség minden költség nélkül magától uszik több mértföldről az idevaló faraktárba, és míg amott csak egy vasút vonalon szállítható a fa, itt nálunk több irányban haladó, részint létező, részint létesülő vasutak, a faüzletnek és ezzel az évenkénti jövedelemnek nevedését bizonyítják.

És mindezen a pénzügyminiszterium előadótanácsosnak Divald Adolf urnak kifejtett nézete, mind pedig az említett előnyök ellenére a pénzügyministerium jónak látta: ezen erdők iránt 10 évre a szerződést az állam, és egyesek évenként nevedő legnagyobb kárával megkötni, és az idevaló századnál tovább fennálló házi kezelést megszüntetni és a faraktárt a csatornával együtt bérbeadni, mi által egyszersmind egy egész új tant állított fel, hogy t. i. vizek, folyamok is bérbe adhatók.

Hogy ezen eljárás által a pénzügyministerium önmagával, és felállított kezelési fölveivel legnagyobb ellentétbe jön, tanúsítja Divald Adolf pénzügyi előadó tanácsos ur, ki munkájának 62-ik lapján ezeket mondja „nagy fontossága a Maros völgyének erdőbeli jövedelmére nézve jólőre gondoskodni, hogy az aradi pályaudvar közelében a kincstár számára ha lehet örök áron, vagy legalább több évi bérlet útján megfelelő tér biztosíttassék, hol faraktárt lehessen alapítani, mire a kellő intézkedések meg is történtek.

Aradon tehát csak ezután kíván a kincstár egy faraktárt állítani, míg ezzel egyidejűleg a Temesvárott több mind század óta és pedig országunk egyik legnevezetesebb és legnagyobb fogyasztó piacán létező füraktárt megszüntetni jónak látja.

De ha Aradon egy faraktárnak csak most leendő fölállítását szükségesnek látja a pénzügyminiszterium és ennek létesítését már el is rendelte, ezzel és a kifejtett elvekkel tökéletesen ellentétes eljárás, megszüntetni egy már létező legjobb keletnek örvendő kész faraktárt és pedig egy olyant mint a temesvári, melynek faüzlete, és fogyasztási piacza nemcsak Temesvárra, hanem Divald Adolf tanácsos ur szavai szerint távolabb vidékekre is, mint például Nagy-Becskerekre nagy mértékben kiterjeszkedik.

A pénzügyminiszterium tehát ugyanazon körülményekből és indokokból egész ellentétes következtetéseket származtat, mert miután elvül elállította, hogy a faüzlet fejlesztésére a rak-tár felállítása szükséges, Aradon egy ilyent felállítani rendelt, Temesvárott pedig egy már létezőt megszüntetett.

Rejtélyes marad továbbá, hogy míg a pénzügyministerium magát lekötötte, miszerint 10 év alatt a fának mostani árát még akkor sem emelheti fel, ha a csináltatás, és a csatornáhozi fuvarozás a mostani áraknál sokkal magasabb leend, addig a vállalkozóknak szabadságot ad tetszésük szerint a fának árát felemelni.

Minden szerződés két oldalú, ha tehát a kincstár 10 év lefolyása alatt nem emelheti a fának árát, bármily magasra is rugjon az mindenütt fel, mi természeteseb mint az, hogy a kincstárnak is gondoskodni kellett volna arról, hogy a vállalkozóknak bizonyos aránylagos nyereségnek kiszámítása, és szerződésileg lett megállapítása után, a közönség ezeknek zsarolásaitól megkíméltessek, mi annyival könnyebben lett volna érvényesíthető, miután a vállalkozók a kész, és partra szállított fát veszik által, és e szerint semmi ár-áramlatoknak kitéve nem lévén, a fa után járók és a vállalkozók által 10 év alatt megtartandó árnak maximuma is a legkönnyebben megállapítható lett volna.

De megkötni az államot, hogy a fának árát 10 év alatt fel ne rugtathassa, a vállalkozónak pedig annak minden határ nélküli felemelését megengedni, nem okszerű, nem észszerű, nem helyes eljárás, mert a pénzügyminiszteriumnak bizonyos kules szerint kellett a kiadott erdők faárát 10 évre kiszámítani, és ha lehetségesnek hitte, hogy ezen 10 év alatt a fának ára a szerződésben kitett mostani árnál 100% feljebb találna emelkedni, mint ez bizonyosan már ez évben is emelkedni fog, miután Aradon 15, Verseczen 16, Beeskereken 18, Budán 18 ft. akkor ezen szerződésnek kötését semmi szín, semmi ürügy alatt a pénzügyminiszterium az ország színe előtt nem igazolhatja.

Visszásnak kell, hogy találja e szerződést mindenki, ki azt kellő figyelemmel tekinti, mert a kincstár bizonyos változatlanul megtartandó árra nézve 10 év folyamára magát azon oknál fogva nem kötelezhette, miután a csináltatás, és fuvarozás árai folyvást változnak, és évről évre okvetetlen növekedni fognak, és mégis magát az ölfa áraknak változatlanul leendő megtartására lekötölte, — ellenkezőleg miután a vállalkozók az ölfa nézve semmi árváltozásoknak kitéve nincsenek, és a bizonyos mennyiséget a kifizetett ár mellett kikapják, magukat az eladási árak egy bizonyos maximuma iránt a közönség, s kincstár irányában kötelezhetők volna, de azt nem tették.

A pénzügyminiszterium tehát tett oly valamit, a mit tennie nem kellett volna, és elmulasztott tenni, mivel a közönség irá-

nyában, a közterhek könnyebb elviselése szempontjából is okvetetlen tartozott volna.

A pénzügyminiszterium erdészeti osztályának előadó tanácsosa, ki épen most beutazza az állami erdőségek hivatalait, Divald Adolf ur azt mondja fentebbi munkájának „Zárszó“ alatti befejezésében: „előadtam, mi a Maros és Bega melletti erdők jobb jövője megállapítására nézve egyelőre eszközöltetett, és reménylhető, miszerint a szervezés teljes végrehajtása után, az avatott, és erélyes vezetésnek alárendelt tisztviselők feladatuk megoldásához kiváló szakértelemmel látván, mielőbb elkészítendik az erdő-rendezés azon munkálatait, melyek nélkül rövid időre számított rablógazdaság (Raub-Wirtschaft) igen, de tartós előnyöket biztosító, s így kincstári erdőkben egyedül jogosult okszerű kezelés nem képzelhető.“

Ezen zárszóból kétségbe vonhatlanul világos, hogy az erdőszervezés teljes végrehajtása előtt állunk, hogy az erdő rendezés mindazon munkálatainak elkészítése hátra van, melyeknek létesítése nélkül csak rablógazdaság létezhetik, és mégis ennek ellenére a pénzügyminiszterium, be nem várva a végszervezést és ezen a rablógazdaságot egyedül lehetetlenné tevő munkálatok befejezését, az erdőket, és pedig csaknem az egyedül jövedelmező erdőket 10 évre két magán vállalkozónak, minden előbbi hirdetés, köröztetés nélkül kiadja.

Ha az erdőknek, és általában a köztvagyonnak minden árverés nélkül ilyképen történt kibérlése előpirja volna azon dicső hajnalnak, melyre az erdőknek végszervezése után állítólag virradni szerencsések lendítünk, ha ezen mostani eljárás a végszervezés rendszerének előzménye volna, bátran el lehetne mondani, hogy: „adtál uram esőt, de nincs köszönet benne.“

Ez pedig annál biztosabban volna okunk ez esetben kijelenteni, mert ha az erdők rendezésének végbefejezése előtt a a jövedelmező pagonyok egy két vállalkozónak a nyilvánosság kikertülésével hasonló módon kiadatnak és jövőben kiadatni fognak, biztosíthatom a pénzügyminiszteriumot, hogy a szervezés teljes végrehajtásakor nem igen lesz mit szervezni, mi által az állam jövedelme szaporíthatnék.

Pénzügyi előadó tanácsos, Divald Adolf ur zárszava utolsó állításainak logikai következményeit azon tiszteletnél fogva, melylyel magam a pénzügyminiszterium és azon hivatalnokok iránt viseltetem, kik eddig, azaz: a szervezés teljes végrehajtá

sáig az erdészet terén szolgálatjaikat az államnak felajánlották, elhallgatom, de nem akadályozhatom, hogy a közönség kivált azon tételnek, miszerint „a szervezés teljes végrehajtása, és az erdőreendezés munkálatának elkészítendése nélkül csak is rövid időre számított rablógazdaság képzelhető,“ következtetéseit saját logikai felfogása szerint tovább ne szője.

Mit ért a pénzügyminiszteriumbeli előadó tanácsos ur zárt szavában a „rablógazdaság“ továbbá az említett közleményben annyiszor hangsnlyozott sikkasztások alatt, nem tudom; de mindenestre súlyos vád azokra, kiket illet, annyival súlyosabb pedig, mivel ez az egész multa kiterjed, mely az utolsó alkotmányos kezelés idejét, a midőn tudniillik mind ezen anyyi boldogságot ígérő munkálatok eszméi még senki agyában meg nem fogamzottak, megelőzte.

Milyen volt az eddigi erdei kezelés, nem ösmerem; de anyyit mégis tudok:

hogy ezelőtt ily uton az egész erdőségek hasonló rossz feltételek mellett, kéz alatt, minden tárgyalás nélkül 10 évre ki nem adattak,

hogy minden kisebb erdei parcelláknál is a nyilvános árverés, avagy offert-tárgyalás megtartatott,

hogy a volt Bach-kormányának tétettek a kincstári erdőknek, nevezetesen a most kérdésben lévőknek, és a Bega esatornának kedvezőbb feltételek mellett leendő bérbelocsátása iránt ajánlatok, melyek azonban, mint a kincstár, a szomszédmegyék, és e város ugy, mint vidéke érdekeivel összelitküzök, visszautasítottak,

hogy minden kötött szerződések az idevaló pénzügyészségünél szerkesztettek,

hogy ilyen nevezetes, kivált 10 évre menő bérletek előtt, az illető kezelő igazgatóságok véleménye kikéretett; hogy a házi kezelés ideje alatt az ölfa-raktározásnál maradt többlet mindig a kincstárnak jutott, most azonban a két vállalkozónak esik prédául,

hogy a házi kezelés ideje alatt az építleti fa 14 kr. volt, most pedig ennek köblábla 10 kron adatott 10 évre,

hogy a kincstár fentartotta magának az árat a körülményekhez emelni, és nem kötötte meg magát két idegen ember irányában az állam tetemes kárával, hogy ezt magasabbra fel

nem emeli, de másnak sem engedte át az áremelkedésnek tiszta hasznát az általa csinált, és a partra szállított kész fa után,

hogy két ember iránti megmagyarázhatlan előzékenységből nem adta oda az erdők kezelésének mézét, míg magának a viaszkot megtartotta.

Nem a legháládatosabb, és legszerencsésebb feladat, kigyót, békát kiáltani egy előbbi rendszer ellen, midőn még ennek folytatását éljtk, és az új még csak az eszmék országában létezik; de legkevésbé tanácsos egy szomszéd, habár roskadozó házat is kövekkel dobálni, midőn azon házuak, melyből a támadás történik, fedele üvegből van.

De nem elég, hogy Beyersdorf és Biach a fa árakban anynyi kedvezményben és nyereségben az állam és egész közönség rovására részesített, hanem a fizetési feltételekre nézve is reájuk nézve oly kedvezmény tétetett, melylyel más vállalkozók nem oly könnyen dicsekedhetnek.

Az erdészeti hivataloknál általánosan fennálló s mindenki irányában szorosán követett rendeletekből kifolyó eljárás, hogy az illető hivatalok csak is az átvett fának kifizetése után szolgáltatják ki az annak elszállíthatására szükséges utalványt.

Ez általánosan fennálló eljárásnál csak is Beyersdorf, és Biachnál tétetett kivétel, mert a szerződésnek 1-ső pontja mondja ugyan, hogy ezek kötelesek a Begánál átvett fának árát a szállítás előtt kifizetni, de, ezen szigort mintegy megbánva, a 2-ik pontban lerántja a pénzügyminiszterium azt, mit 1-ső pontban felállított, és a vállalkozók által teljesítendő kötelezettség gyanánt megállapítani szükségesnek vélt.

Ezen 2-ik pontnak értelme szerint illusoriussá válik az átvett őlfának a vállalkozók által teljesítendő azonnali kifizetése, miután ezen 3-ik pont akként rendelkezik: „hogy azon esetre ha a szerződő felek az átvett famennyiség után, az egész összeget egyszerre ki nem fizethetnék, ennek két harmadával december hó 15-ig és pedig minden kamatok kifizetése nélkül adósok maradhatnak.“

Ezen első két pont csakis azon őifa-mennyiségről szól, mely a Begapartján a szerződés-kötés alkalmával készen állott, és így az ember hajlandóbb volna hinni, hogy a fizetésbeli kedvezmények csak is ezen egy évre, csak is ezen famennyiségre nézve kivételesen tétettek.

De ki ezt hinni találná, ezen hitéből igen hamar kiábrán-

duland, mert a szerződés 7-ik pontja ugyanezen kedvezményekben részesíti a két vállalkozót, miután egész 10 év folyama alatt az átvett famennyiség árának két harmadával minden évben december hó 15-ig és pedig minden kamatok fizetése nélkül adósok maradhatnak.

Ezen kedvezés mennyivel rendkívülibb, annál inkább szembevetendő, is miután ösméretes, hogy a kincstárnál bevett, és minden bérleteknél szorosán követett eljárás szerint a le nem fizetett összeg után a késedelmezési kama'ok felszámítani szoktak, és ezen mindenkire egyenlően fenálló szabály alól csak is Beyerdsdorf, és Biachnál az állam tetemes kárával tétetik kivétel.

Kárt szenvedni pedig azért kénytelen a kincstár, mert az ötlet törvényesen illető kamatokat elengedvén, — lemond minden ok nélkül egy oly összegről, melynek fizetése alól a vállalkozókat már csak azért sem menthette volna fel, miután ezek a fából begyűlt pénzt hevertetni nem, — hanem forgatni és kamatoztatni fogják, és e szerint sem mi ok sem forog fenn a kamatokat elengedni akkor, midőn a vállalkozókra már az is roppant nyereség, hogy 50,000 öl fa árának két harmadával, minden év december hó 15-ig adósok maradhatnak.

Hogy ezen kamatoknak félévi elengedéséből mennyi kár háramlik a kincstárra, a következő számokból kitetszik.

50,000 öl fa árának két harmada térszen 250,000 ft., melylyel minden évben félévig adósok maradhatván, ennek 6% félévi kamatja 7500 ft. 10 évre 75,000 ft.

Ezen kedvezményben, illetőleg újabbi nyeresményben a vállalkozókat részesíteni, már csak azért is tulbuzgóságnak, és tulzott jóakaratoznak veendő, miután szerződés által a nyeresménynek oly nagy mennyisége van ezek részére biztosítva, hogy ennek, ezen újabb kedvezmény által szándékolt szaporítása csak olyannak veendő, mintha az ember a Dunába vizet akarna hordani.

A kamatoknak a pénzügyminiszterium részéről lett elengedése annál meglepőbb kell hogy legyen mindenkire, miután a képviselőház elébe terjesztett törvényjavaslatok elég világosan tanusítják, miszerint elvül állítatott fel, hogy minden be nem fizetett összeg után késedelmezési kamat számítandó fel. —

Es ha egyes apró adóhátralékok után késedelmezési kamatok felrovatnak, és ezek szükség esetében az adózók utolsó marháinak eladatásával végrehajtás útján be is hajtatnak, nem látom igazságosnak, méltányosnak, hogy ilyen nevezetes össze

gek után járó késedelmezési kamatok, kivált ily kedvező üzletnél, elengedtesenek.

De illetékesnek sem hiszem a miniszteriumot arra, hogy ilyen nevezetes elengedéseket tegyen, midőn a nemzet vagyonának csak kezelését, s nem pedig az e feletti hasonló rendelkezést bizta a ministeriumra.

Sajátságos továbbá a szerződésnek 5-ik pontja is, mely sok combinációkra bő anyagot nyújt.

Ez is olyan, mint a teljesítendő fizetésekre vonatkozó pontnak fogalmazványa, mert mit bevezetésében általánosságban mond, részletességeiben megezáfolja.

Ezen 5-dik pont kijelenti : hogy a lugosi és temesvári erdőkerülethez tartozó erdőkben termelt fának átengedése után lemond a kincstár minden fával való kereskedésről, — fentartja azonban magának, hogy említett erdőkerületekhez tartozó községek, és ezek lakóinak, vállalkozóinak szükségleteit ezen erdőkből kielégíthesse, továbbá, hogy Facséton, Lugoson, Rékason és bár hol is Temesvár és a vár kivételével farraktárakat állíthason.

És míg a pénzügyminiszterium a fentebbi községek faszükségleteinek ellátásáról leendő szabad rendelkezést magának kikötötte, Temesvárra nézve annyira megy a fával való kereskedésnek, illetőleg eladásnak a két vállalkozó érdekeiben biztositásában, miszerint kijelenti : hogy azon esetre, ha a királyi hivatalok számára ezen 10 év alatt bizonyos fasmennyiség szükségeltetnék, ezt nem a szállítás olcsóbb útján, az az : a kész csatornán, hanem csakis tengelyen igavonó marhával fogják ide beszállítani.

Tagadhatatlan, hogy Temesvárott a közhivatalok, irodák, kórodák, katonai helyiségek, és katonai kenyérsütők részére, évenként igen is nevezetes fasmennyiség szükségeltetik, és e szerint első percze szembe ötlő azon hátrány és kár, mely 10 éven át az által háromlik a kincstárra, hogy a pénzügyminiszterium jónak látta azon fának, melyre a fentebbi czélokra az államnak évenként szüksége van, a maga természetes, már készen lévő szállítási útján, azaz a csatornán leendő szállíthatásáról, két idegen bécsi kereskedő egyedüli érdekében lemondani.

Ezen a kincstárra igen is hátrányos szerződésnek következményei már is érezhetők, mert mint egész biztossággal állíthatom, Temesmegye előljárósága a folyó év faszükségleteinek

kimutatását elkészítvén, és ennek nyomán a fának az idevaló faraktárból leendő kiszolgáltatását sürgetvén, Beyersdorf és Biachnál kimutatott szükségletének csak részbeni kiszolgáltatását és ezt is nem a szerződési, hanem magasabb ár mellett érthette el, — továbbá

Az idevaló katonai biztosság (Kriegscommissariat), a kenyérsütő katonai kemenczékről megkivántató fára nézve látván azon szükséget, mely a mostani fakezelés következtében beállani fog, a katonai hatóságot erre nézve biztosítani akarván magát 1500 ölnek a szerződésben kitett 8-dik pont értelmében fizetendő 8 ft. 50 krnyi ölenkinti ár mellett előjegyzésbe vétetni öhajtottá, — mire azon választ nyerte, hogy a katonai hatóság csak oly magán-fél, mint bármely más, és ez oknál fogva ezt, illetőleg az államot, a kívánt ár-kedvezményekben a vállalkozók nem részesíthetik.

Nem marad tehát egyéb hátra, miután a fának a csatornán szállíthatásáról a kincstár lemondott, mint ezt az állam szükségleteinek fedezése szempontjából tengelyen ide beszállítani.

Hogy pedig ez által mily roppant nagy kár háromlik ismét az államra, ki fog derülni azon körülményből, hogy a magyar kir. pénzügyminiszterium elnöki osztálya említett körözüvénye szavaival éljek, „a magánerdőkből Temesvárra szállítandott fának csak fuvarbére 6 frtba kerül.“

Ha tehát csak a fuvarbér 6 ft egy öl után, világos, hogy már azon kár is igen tetemes, mely az államra nézve az által ered, hogy a pénzügyminiszterium a vállalkozók egyedüli érdekében, magát a kincstárt, a közhivatalokat, intézeteket ezek minden határnélküli nyereszkesedési vágyának kitenni jónak látta.

Nehéz ezen szerződés keletkezésénsk okát, irányát fel-fogni, de nem sokkal nehezebb ezen pontnak értelmét, szándékát kitalálni.

Ha egyszer lemond a pénzügyminiszterium a fakeskedésről, mikép tarthatja fenn magának a jogot, faraktárat felállítani? és ha már ezen jogot fentartja magának, mi célja azon, ez esetben minden alap nélküli állításának, hogy a fakeskedésről, illetőleg eladásról lemond?

De ha már ezen a raktárnak felálltthatási jogát magának mindentűtt fentartotta, miért mondott le még saját házi szükség-

geinek fedezésénél is csupán és csak is Temesvár városra és a várra nézve ezen más helyen fenntartott jogáról? — miből bátran következtethetni, hogy az említett erdőkben Beyersdorf és Biach nem az egész öl fa mennyiséget, hanem csak azt tartotta fenn magának, mely biztosan, sebecsen, és jó drágán, azaz: mely Temesvárott eladható.

E szerint tehát a kincstár ott, hol a fának nincs oly keltje mint itt Temesvárott, hol más szomszéd erdők létezése az árak meghatározására az ott létező verseny útján némi befolyást gyakorolhatnak, hol tehát egy oly vállalkozóra szükség volna, ki a fa elárúsításának kieszközlését magára vállalná: a kincstár a fának elárúsíthatását, és faraktáraknak felállíthatását magának fenntartja, ott pedig hol a fának legnagyobb piacza létezik, hol a fát vetélkedve veszik, hol az őszpontosuló vasutak a fának évről évre emelkedő kelendőséget biztosítják, hol szomszéd erdők hiányában, a kincstár minden verseny nélkül az árakat önmaga tetszése szerint határozhatja, és emelheti — mint ezt Beyersdorf, és Biach urak ma a legnagyobb buzgósággal tenni szokták, fa tekintetében tehát a kincstár egyed áruságot gyakorolhatott volna, mint ezt említett vállalkozók az egész világon nagy bosszantására ma nagy mérvben gyakorolják ott, azaz itt Temesvárott a pénzügyminiszterium a fa elárúsíthatásáról, és faraktár lemond.

Ezen anomaliát ezen ellentétet csak az képes kellőleg felfogni, ki az idevaló viszonyokat ismeri.

Mindenesetre csudálatos egy tünemény, hogy midőn a kincstár szabad választásától függő raktárakat ott felállítani, és fenntartani, hol neki tetszett, akkor Rókast, Lugost, és Facsétot, a hova eddig a vasutaknak csak híre jutott, — választja, — Temesvárt pedig feladja!

Ez éppen olyan eljárás, illetőleg választás volna, mint ha az üres és teli tarisznyák között az ürest választanók. A szerződésnek ezen 5-dik pontja tehát még világosabban bizonyítja, hogy azon 50,000 öl fa, melynek a Bega partján leendő eladásáról a szerződés, és a pénzügyminiszterium elnöki osztályának közleménye szól, — nem létezik; mert miután a kincstár fenntartotta magának ezen vidékeken faraktárakat állíthatni, és miután az erdőknek termő képessége, mint fentebb bebizonyítottam, évenként csak 44,000 öl-e terjed, mikép lehet a közönséggel elhitetni, hogy évenként ezentul 50,000 ölfat fog eladni?

Mindezekből, de kivált az 5-ik pontból világos, hogy a fő, és egyedüli kizárólagos cél volt a temesvári faraktáraknak kiadása és a dolog szépítése végett az mondattott: hogy miután valamennyi erdők kiadattak, Temesvárra sem lehetett kivélt tenni; holott ellenkezőleg áll a dolog, mert a kincstár fenntartotta magának mindenütt a jogot faraktárakat állíthatni — és ezt csak is egyedül Temesvárott adta fel. — Miért? — a ki ezt megmondja: erit mihi magnus Apollo!!

Mielőtt a pénzügyminiszterium elnöki osztályának közleményére tett fentebbi észrevételeimet bevégezném, lehetetlen annak befejezésében foglalt kitételeket elhallgatni.

Ezek azt állítják:

„Hogy igaz, miszerint Temesvár városa elvesztette ezen szerződés által jogtalan élvezett előnyeit, de a kincstár saját jogával élt, és az ország többi részének rovására nem adhatott egy vidéknek különös kedvezményt.“

Mit ért az elnöki osztály a jogtalanul élvezett előnyök alatt, bajosan kitalálható, — miután Temesvár és vidéke nem élvezett, de nem is akart soha különös kedvezményeket élvezni, megfizette mindig, és megfizetni kész a fennlétező fa-árakat, és bajosan hiszem, hogy Temesvár részére valaha egy különös kedvezmény tétetett volna, és ezt a város valaha csak igénybe is akarta volna venni.

Most is midőn Temesvár városa felszólal, ezt nem azért teszi, mert panaszkodni akar a magas árak felett, és kedvezményeket kívánna magának nyújtatni, hanem azért, mert az országnak közbizonyát, melyhez csak olyan hozzászólása van, mint bármely hatóságnak, pazaroltatni látja, és a népre az adónak egy új neme, és ez által egy újabb teher rovatik, — nem a kincstár, nem az állam, hanem két idegen bécsi kereskedő érdekében.

Felszólal, mert a körülményeket és viszonyokat ösmervén, kötelességének tartja az ország előtt leleplezni azon hibákat, melyek ezen, vagyoni tekintetben csaknem tönkre jutott, eddig kiszivattyuzott és adóssággal tulterhelt országban, a közbizony kezelésével elkövetettek.

Felszólal nem mint Temesvár városa saját ügyében, hanem mint Magyarországnak egyik hatósága, hazájának és közbizonyának kezelésének érdekében.

Felszólal, hogy lássa a hon, hogy akkor, midőn a státus-

adósságok törlesztésére annyi áldozat kívántatik tőle, a státus vagyona miként kezeltetik, hogy ennek nyerevénye, elérhető jövedelme nem a státus adósságainak törlesztésére és azáltal a nép terheinek könnyebbitésére; hanem két idegen bécsi kereskedő gyors gazdagítására a nemzet elszegényítésével, szolgál.

Felszólal, mert a hallgatást bűnnek tartja, midőn szólni — kötelesség.

Mindeddig hallgattunk mindnyájan, mert illető helyekről azon biztosításokban részesültünk, hogy legyünk türelemmel, mert ez állapoton segíteni kell, és bizonyosan segíteni fog, de a pénzügyminiszterium elnöki osztályának ezen biztosításokkal ellentétben álló, és legjobb reményeinket meghiusító közleménye után nem volna-e bűn hallgatni?

Midőn ennek szavai szerint elhíttetni szándékoltatik, hogy most a kincstár „a volt szállítás és kezelés“ kellemetlenségeitől megszabadult, holott ez magának mindezt fentartotta, és csak is a kész fa eladásának előnyeit a vállalkozóknak átengedte.

Midőn az állítatik, hogy a favételnek ára fejében 350.000 ft, — továbbá biztosíték szállítás fejében szinte annyi tőke, azaz 700.000 ft kívántatik, holott a szerződés 5-ik pontjának világos értelme szerint, a vállalkozók az átvett fa árának két harmadában leendő befizetésével, és pedig minden kamatok felszámítása nélkül, minden évben 6 hónapig késheknek.

Midőn az mondatik az ország hallatára, és a pénzügyminiszterium elnöki osztálya által ismételtetik, hogy Temesvár városának e válalat a miniszter ur részéről, az előtte april 16-kán megjelent küldöttség által ajánltatott, holott az erre vonatkozó szerződés Beyersdorf és Biach bécsi kereskedőkkel april hó 12-én husvét nagy napján aláíratott, németre fordíttatott, hitelesítetett.

Midőn az híreszteltetik, hogy „miközben“ ez üzletre vonatkozó alkudozás említett vállalkozókkal folyt, a közben Temesvár városának küldöttsége megjelent a pénzügyminiszter ur előtt, holott ez a város által csak akkor küldetett fel, midőn a megkötött szerződésnek hire leérkezett.

Midőn eddig a nyilvánosság utján történni szokott hirdetések után az árverések eszközöltettek, ezek most egyszerre a fennálló, és a pénzügyminiszterium által is minden más esetekben követett, és követettni parancsolt eljárás ellenére, rosszaknak, gépieeknek mondatnak, és nem igazoltatik a világ előtt,

hogy a magán tárgyalások útján elért ár a legmagasabb, mely ezen az úton elérhető volt.

Midőn a faraktározás állítólagos nehézségeit és veszélyeit a közönség előtt a pénzügyminiszterium elnöki osztálya alaptalan adatokkal illusztrálni akarván, állítja, „hogy egyszer a temesvári raktár 20,000 öl fa készlettel megégett“, mely eset, ha igaz volna is, mit sem bizonyít, de nem áll ezen állítás, miután igaz ugyan, hogy egyszer leégett, de — a forradalomban, és akkor is — felgyújtatott.

Felszólal Temesvár városa nem magán-, hanem közérdekekben, azon, az egész országra káros eljárás ellen, mely a nemzet vagyonának kezelése körül a pénzügyminiszterium részéről követtetik, és amint eddig feljajdult a kincstárt, az államot érő ennyi kár szemléletére, ugy hallgatni tudna, ha látná, hogy egy izületnek emelkedése által az ország vagyona és jövedelme szaporíttatik, mert nem volt eset, hogy midőn a haza áldozatokat egyenes, vagy nem egyenes adók útján, valamint midőn vér áldozatot kívánt, ennek hozatalában Temesvár városának haza fias polgárai az utolsók sorában állottak volna.

De azon szeretet, s azon áldozatkészséget, melyvel összes polgárságunk az ország közügye iránt viseltetik, nem származtathatja által két bécsi kereskedőre, és ezeket hazánk ügyével nem azonosíthatván, nem hallgathatta el, Temesvár városa ezen pazarló gazdálkodás iránt, mely keblében üzetik, az ország figyelmét felkelteni.

De nemcsak Temesvár városa, hanem Torontál, Temes, és Krassó megyék is ez ügyben felirásokat intéztek az országgyűléshez és kormányhoz a mi panaszaikkal mindenben, különösen abban összehangzókat, hogy ezen szerződés csakis az állam köztvagyonának kárával, és csakis két bécsi kereskedő érdekében, az egész vidék iparának hátrányával, és egyesek tulterheltetésével köttetett.

E három megye és Temesvár városa csaknem egy milliónyi lakosságot foglal magában, melyeknek érdekeit, miután a pénzügyminiszterium jónak látta figyelemre nem méltatni, és két idegen bécsi kereskedő telhetetlen nyereszkedési vágyának feláldozni, meg vagyunk győződve, hogy az ország ezeket, ugyan mint saját érdekeit inkább fogja méltányolni tudni.

Az országra, és ennek részrehajatlan véleményére apellál

tehát e város közönsége, midőn ez ügyet a nemzet birálatának részrehajlatlan ítélőszéke elébe viszi.

És a midőn ezt teszi, meg van győződve, hogy valamint e város, és a fenemlített három megye egyhangulag határozott felirataival nem párt, nem elv szempontjából járult a kormány és az országgyűléshez, hanem tisztán a közérdek szempontjából kívánta e kérdést mérlegeltetni: úgy az ország és ennek compe-tens foruma az országgyűlés elmellőzve minden melléktekinteket, egyedül az igazság, méltányosság, rideg részrehajlatlanság és a közérdek követelményei szerint, fog véleményt, ítéletet e tárgyban mondani.

Ezt pedig azért hiszem, mert midőn a nemzet közvagyonáról van szó, midőn a közös hon közérdekiről támad kérdés, el kell némulni a párt-tusának, meg kell szünni a véleménykülömbségnek, mert az oly nemzet, mely a pártok szük köréből a köztgy magasabb színvonalára emelkedni nem tud, és a közérdeket személyes vagy pártérdekeknek, melléktekinteteknek feláldozni képes, utoljára is áldozatává válik a párt vak szenvedélyének, mely nem egy szép honnak ásta meg már a sirját.

És miután e tárgyat az országgyűlésen előhozni megbizóim meghagyásából, de különben az ügy természeténél fogva is kötelességemnek ösmerem, — minden polemia kikerülése szempontjából ki kell jelentenem, hogy e tárgyhoz ezután csakis az országgyűlésen fogok nyilatkozni. —

Midőn e sorokat már befejeztem, azon örvendetes hírrel lepetett meg városunk és e vidék, hogy az őlfának árát 1-ső septembertől kezdve Beyersdorf és Biach uraknak ismét 2 ftal felrugtatni méltóztatott, és e szerint már most ennek középára nem 10 — hanem 12 frt.

Azon kérdéscinkre, hogy talán átaljában a fának ára augusztus havában oly rendkívülig emelkedett, hogy a már egyszer megállapított, ezután pedig felrugtatott árakat most ismét újból, tehát a kezelésnek átvétele óta ily rövid idő alatt másodszor felrugtatni kellett? — vagy talán a kincstár emelte fel az árakat a válalkozók irányában annyira, hogy ezek szintén ennek emelésére kényszerítve lévén, ez által az áraknak újbóli felrugtatását talán némileg indokolhatják? — azt a feleletet nyertük, hogy a két eset közül egyik sem forog fenn, az 1-ső azért nem, mert augusztustól szeptemberre nem képzelhető semmi ok, mely ily

emelkedést előidézhetett volna, — de ha ilyen ok más vállalkozókra léteznék is, a fentemlített két bécsi kereskedőre azért nem forog fenn, mert a fát a szerződésileg megszabott áron, azaz 7 ft 50 kron, 10 éven át nyervén a kincstártól, bármiként is emelkednének más helyen a faárak, a józan és természetes fel fogás szerint a vállalkozókra nem ezek, hanem a szerződésileg változhatlanul megállapított, és minden körülmények között egyenlően létező árak szolgálhatnak egyedüli zsinormértékül az idevaló faraktárban eladásnak kitett fa árának meghatározásánál; — a 2 dik eset pedig azért nem áll, mert a szerződés értelme szerint a kincstár Beyersdorf és Biach irányában, ha ezek a mostaniaknál még nagyobbra is emelnék fel áraikat, a kincstár maga részéről legkevesebb árfelemelést nem eszközölhet.

Felrugtatták az árakat, csak azon egy oknál fogva mert — nekik ugy tetszett.

Ha ezen árfelemelés egy hónapról a másikra így fog folytattni, elérendjük az időt, hogy Beyersdorf és Biach 100 percenttel drágábban árulandják a fát, és e szerint nem sokára szemtanui leendünk azon szomorú számtalan esetnek, hogy míg a pénzügyminiszterium a város lakóit 10—20 ft adóhátralékért exequáltalni fogja, addig a két idegennek megengedi, hogy az adózó nép által fizetett százezreket és milliókat az országból csak azon egyszerű szolgálatukért kivihessék, mivel a kincstár által készített és a parthoz szállított fa után a cédulákat illetőleg kiszolgáltadják!

De a számok világosabban beszélnek, mint a logica száraz következtetései, lássuk tehát, hogy az előbbinél mennyivel több kár eredt a kincstárra ezen 2 frtnak ölenkinti felugratásával.

Az előbbi kimutatás szerint 50,000 ölnék átengedése által eredt a szerződésből évenkénti kár	292.190 frt,
idejáruul 50,000 öl fa után 2 ftnyi áremelkedés 100.000 frt ezen 50,000 ölnél 6119 ölnyi többlet 2 forint	
ezen újabbí árfelemelés mellett	12.238 frt
és így az előbb kimutatott 292.190 frt évi kár,	
árfelemelés által felnött	404.428 ft
és e szerint az előbb kimutatott 10 évi 2.921.900 ft	
veszteség most	4.044.228 ft
Nyereség pedig a vállalkozóknak egy évre	161.190 ft

ide járul most 50,000 öl fának 2 ftnyi emelése
 által 100,000 ft
 6119 öl többlet 2 ft nagyobb ár mellett . . . 12,238 ft
 tehát az előbbi volt évi nyereség 161,190 ft
 lett most a felrugtatottjáremeléssel 273,528 ft
 a volt előbbi 10 évi nyereség pedig 1.611.900 ft
 most 3.644.280 ft.

Lássuk továbbá azon v e s z t e s é g e t, mely a kincstára az által háramlik, hogy a helyett, hogy a házikezelés fentartása mellett maga adott volna el 35,000 ölfát, — 50,000 ölre nézve az említett szerződést megkötötte.

Ezen 35,000 ölből 10 ft. ár mellett befolyt volna az usztatási költségek fedezésére ölenként levont 50 kr. után 332,500 ft. a nyert 3237 öl többletből pedig 32,370 ft.
 összesen tehát 374,870 ft.

ide járul 35000 és 4237 ölnök

többletnek, azaz 39,237 ölfának 2 ft. áremelése

következtében beállott többlete 78,470 ft.
 és így , összesen 453,340 ft.
 tehát 35,000 öl után eső évenkénti jövedelem, ha ez a mostani áremelés mellett, az idevaló faraktárban a kincstár által eladatik, volna 453,390 ft.
 és e szerint: ezen 35,000 ölfa ez esetben 78,344 ftal jövedelmezne évenként többet, mint az 50,000 öl fának a szerződés értelmében lett átengedése. —

Ítélje meg tehát mindezekből a nemzet, hogy helyesen járt-e el a pénzügyminiszterium, midőn ezen csaknem egyedül jövedelmező erdőket 10 évre, a fa értékének naponta emelkedése mellett két idegen bécsi kereskedőnek kiadta, — hogy a kincstár érdekében cselekedett e midőn magát ezek irányában lekötölte, hogy a szerződésben megállapított igen csekély ár e 10 éven át fel nem emelheti, és tekintettel viseltetett-e a közönség ezernyi érdekei iránt, midőn ezt a vállalkozók szabad tetszésétől függő fa-áremelése által eredendő terhes és káros következményeknek kitette.

Ítélje meg az ország, hogy mennyiben áll a penzügyminiszterium eluöki osztálya közleményének következő zárt szava: „De egyébként is szomorú dolog volna, ha a nemzet bizodalmból keletkezett kormány gépszerü hatáskörre szoríttatnék, s ott

hol a forma által a sikert kockáztatni véli, a szabad intézkedéstől megfosztatnék.“

E kérdésnek tengelye, mely körül ez forog, nem az, hogy a kormány működése gépszerű hatáskörre szoríttatnék, hanem az, hogy a pénzügyminisztérium ezen szerződés által kárt vagy hasznot hozott-e a kincstárra, és nem oly terheket rakott-e a népre, melyeket a cél tekintetbevételével okvetetlen reá róni, szükséges nem volt?

Épen az alkotmányos kormánynak, mely a nép kebléből a népképviselőt következtében keletkezett, feladata, és kötelessége el nem választani az államot a polgárság érdekeitől, és ezt annak fel nem áldozni, hanem erre csak annyi terhet róni, mennyit az állam létének érdeke okvetlenül megkíván.

De miután ez utóbbi eset fenn nem forog, menthetlen és mintegy élő szemrehányás marad, hogy midőn a fa az élet első szükségletei közé tartozik, a pénzügyminisztérium az egész alsó vidéket, két bécsi kereskedő érdekében az adónak egy egész új nemével megterhelte, és az egyedáruságnak leggyűlöletesebb nemét az egyesek valamint a kincstár kárával 10 évre szerződésileg megalapítani kívánta.

A pénzügyminisztérium tehát e szerződésnek megkötése által nem csak az állam érdekeit sértette meg, hanem e város és vidékének, nem különben három szomszéd megyék lakóira új terheket nem az állam, hanem csak is két bécsi magánszemély érdekében rótt, és ez oknál fogva e három megye, és Temesvár városa, tehát ez országnak csaknem egy millió lakossága a pénzügyminisztérium ezen helytelen eljárását az országgyűlés és kormányhoz intézett felirataiban elítélte, most ítéljen felette az ország!!

Missics János,

Temesvár sz. kir. város országgyűlési képviselője.

Utóirat. Miközben ezen a pénzügyminiszterium elnöki osztálya által közzétett közleményre észreveteleim a „Hon“ hasábjain megjelentek, a hivatalos „Budapesti közlöny“ ugyanezen miniszteriumnak augusztus hó 23-áról 48.780 sz. a. az államjavak kezelésére vonatkozó rendeleteit hozta, melyeknek 3 ik pontja eképen intézkedik:

3-or. Kivétetnek a haszonbérrendszerből „az összes államerdőségek, melyek jövőre is házi kezelés alatt maradnak.“

Mily összhangzásban van ez újabbi kibocsátványa a pénzügyminiszteriumnak, a kérdésben lévő erdőknek tíz évre bérbe lett adásával?

Ki van mutatva, hogy épen ezen erdők a magyar birodalom erdőinek legjövödelmezőbb részét képezik, és miután ezek tíz évre kiadattak, jelenik meg a pénzügyminiszteriumnak fentebbi kibocsátványa!

„Esz után köpönyeg.“

De fennmarad mindamellert azon vigasz, hogy nem minden erdők adattak ki tíz évre, mert megmaradtak még számos erdők az állam kezelése alatt: az erdélyiek tudniillik és azok, melyek a mint szintén ezek, mitsem vagy igen keveset jövödelmeznek és csak kárral kezeltetnek.

Megmaradt tehát az elveszett fejszének — nyele, s kicséptelt buzából — szalma.

És mindezt a pénzügyminiszterium az állam jövödelmeinek emelése és az adózó nép terheinek könnyítése szempontjából nézte úgy, hogy előbb kiadta az erdőségek javát potom áron tíz évre haszonbérbe, és azokra nézve, melyeknek kezelése csak teherrel, kárral jár, kimondja, hogy tovább is házi kezelés alatt maradnak.

És ezt mutatják be nálunk az országnak, mint az államjavak kezelésének „új rendszerét“, és elhittetni szándékoznak, hogy mindezen intézkedések „Lépések egy jobb jövő felé“, melyre elmöndhatjuk, hogy — mentsen isten tőle.

Temesvárott, szeptember havában 1868.

A temesvári küldöttségnek nyilatkozata. Miután Lónyay Menyhért pénzügyminiszter ur a kincstári erdők kezelése kérdésében az országgyűlés előtt aként nyilatkozott, hogy Temesvár szab. királyi város részéről küldött és nála megjelent kül-

döttségnek a temesvári faraktárnak a város által leendő átvételét és kezelését felajánlotta. de ez el nem fogadta.

Miután továbbá a pénzügyminiszterium elnöki osztályának augusztus havában a hirlapok útján közzétett közleményben állittatik: hogy a pénzügyminiszterium 50,000 öl fának átengedése iránt két bécsi kereskedővel alkuba bocsátkozott, mi közben Temesvár városa értesülvén a szerződés pontozatairól küldöttei által megjelent a miuiszter előtt, ki midőn felajánlotta, hogy kellő biztosítás mellett vegye át Temesvár városa a szerződést, a küldöttség ezt visszautasította, melynek mint legérdekeltőbb résznek visszalépése után a bécsi kereskedők ajánlata elfogadtatott.

Kötelességünknek tartjuk az igazság érdekében kijelenteni:

hogy a fentebbi állítások a tény állásának meg nem felelnek, minélfogva a küldöttség nem is volt azon helyzetben, hogy a fentérintett állítólagos ajánlatot visszautasíthassa: továbbá

hogy nem „miközben“ az alkudozás a bécsi kereskedőkkel folyt, hanem miután a szerződés a bécsi kereskedőkkel megkötöttet, tárgyalatott a fakérdés a folyó évi april 15-én tartott közgyűlésen, melytől megbizatusunkat nyertük. — Temesvár, 1868. szeptember 14-dikén. K r a y e r J ó z s e f, V a r g i e s I m r e, M i s s i e s J á n o s, küldöttségi tagok.

Temesvár sz. kir. városának szept. 9-kén tartott közgyűlésében hozott határozat következtében kelt nyilatkozata.

9801 sz./1868

Felvilágosításul.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter ur a Krassó és Temes megyebeli erdőségekben termelt fa tekintetében Bayersdorf és Biach bécsi kereskedelmi céggel tíz évre kötött eladási szerződés ügyében az országos képviselőház f. évi junius 17-én tartott gyűlésében Nicolits Sándor képviselő ur interpellatiójára adott válaszában — tekintőleg a magyar pénzügyi miniszterium elnöki osztályának a lapokban névszerint a „Nene Temesvárer Zeitung“ folyó évi Augusztus 15-diki 188-ik számában közzétett nyilatkozatában oly állítások foglaltatnak, melyek a tény-

állással ellentétben állanak s ezen sz. kir. város képviselő testületének ez ügybeni eljárásával szoros kapcsolatban hozattak.

A bizalmukkal megtisztelt polgártársaink iránti tekintetből folyó kötelességünknel fogva, érintetlenül hagyva a szerződés állítólagos előnyeit és jogszerűségét feltüntetni akaró érvelést, azon tény-körülmény felderítését és helyreigazítását, mely a fentérintett válasz sajátlag nyilatkozatban nem a valóságnak megfelelőleg adatott elő, mellőzhetlennek tartjuk.

Az állittatik ugyanis, hogy : „miközben Temesvár városa a szerződés pontozatairól értesült, annak képviselőjében egy küldöttség jelent meg a miniszternél, ki a küldöttségnek a bécsi vállalkozók feltételeit hasonló biztosság nyújtása mellett felajánlotta.“

De a fakérdés csak a város f. évi aprilis hó 15-én tartott közgyűlésén került először szőnyegre, holott a bécsi vállalkozókkal a szerződés ugyanazon hó azaz aprilis 12-kén már megkötöttet, s küldöttségünknek csak f. évi aprilis 16-kán volt szerencséje Miniszter úrnál kihallgatást nyerni.

Ezen küldöttségnek feladatához tartozott, a fakérdés folyó évi aprilis 15-én tartott közgyűlésünkben kelt s pénzügyminiszter úrhoz intézett tiszteletteljes felterjesztésünket kézbesíteni, s annak sikeres elintézését előmozdítani.

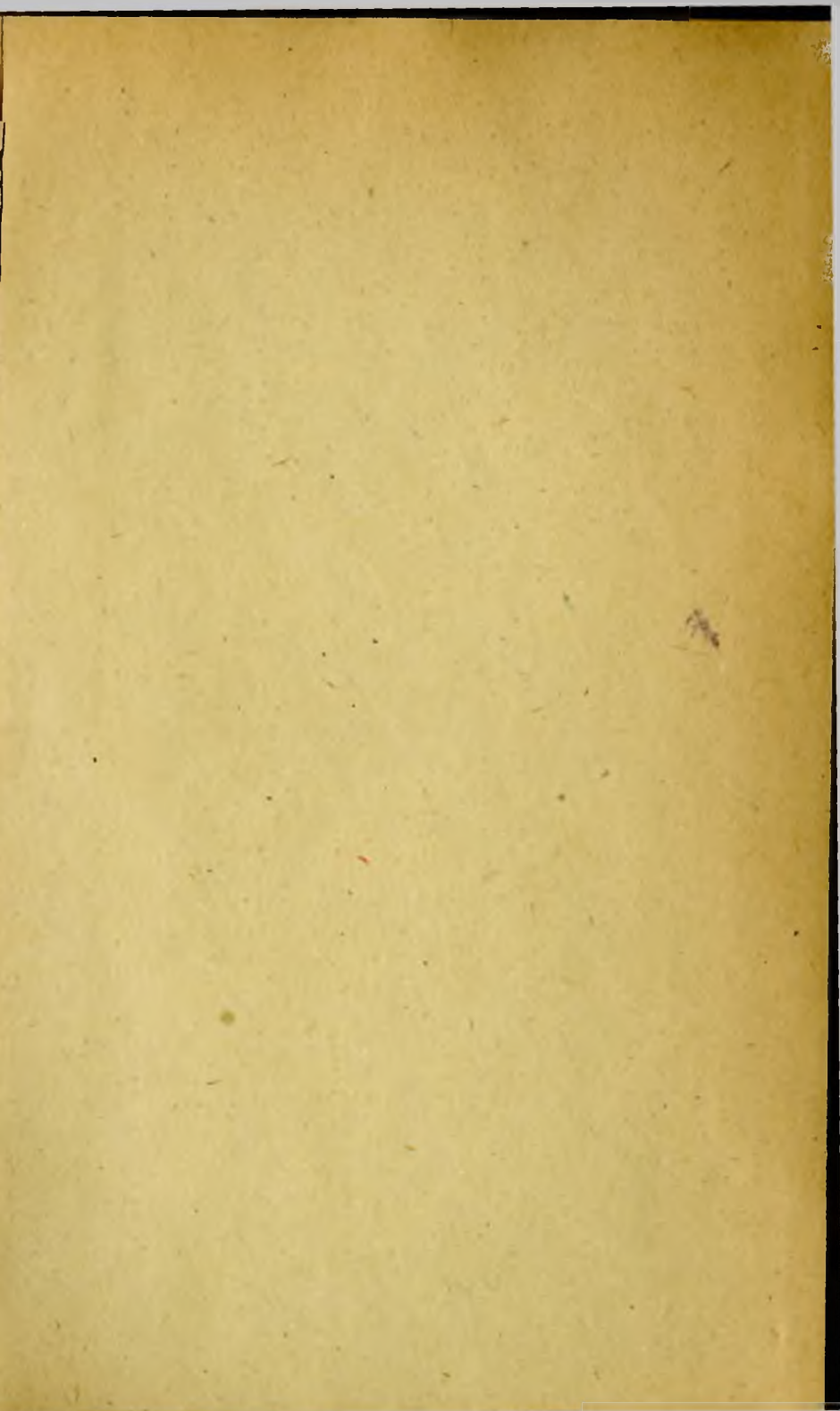
Ezen felterjesztésünk szintén april 16-án adatott át a pénzügyminiszter urnak, ki erre f. évi aprilis 26-án 24.529 sz. alatt kelt válasziratában a többi közt következőket mondja : „de úgy hiszem, az olyan szerződések átvállalására, melyek ily nagy összegekre köttetnek, s hol mint minden kereskedői üzletnél haszon vagy más részt veszteség is állhat elő, törvényhatóságok hivatva lehetnek.

Az előrebocsátottak szerint ezen város közönsége: csak akkor jutott tudomására ez ügynek, s tárgyalta azt, midőn a bécsi vállalkozókkal a szerződés már megkötöttet, — s pénzügyminiszter úr már első azaz f. évi april 15-kén kelt s ugyan ezen hó 16-án küldöttségünk által átadott felterjesztésünkre adott írásbeli válaszában kijelenté, hogy ezen város közönsége a szerződés átvételére hivatva nem lehet.

Kelt Temesvár sz. kir. városában az 1868 évi september 9-kén tartott közgyűlésből.

15

DE BALLAGI GÉZA.

2012

2002

